

OTDK – dolgozat

2015

**A NONPROFIT SZERVEZETEK JELENTŐSÉGE – FIATALOK
ÖNKÉNTESÉGRE FEL!**

**THE IMPORTANCE OF NON-PROFIT ORGANIZATIONS – YOUNG
PEOPLE VOLUNTEER UP!**

Kézirat lezárása: 2015. január 6.

Tartalomjegyzék

Bevezetés	1
1. A nonprofit szektor bemutatása.....	4
1.1 Egyesület	7
1.2 Alapítvány	10
2. A civil szervezetek gazdálkodása	13
2.1 A nonprofit szervezetek bevételei	16
2.2 A nonprofit szektor kiadásai.....	19
2.3 Számviteli elszámolás	20
2.4 A nonprofit szervezetek tevékenységének jelentősége	22
3. Szervezetek fenntarthatósági mutatója	23
3.1 A civil szervezetek fenntarthatósági mutatója	24
3.2 Jogi környezet	25
3.3 Szervezeti kapacitás	26
3.4 Pénzügyi fenntarthatóság	27
3.5 Érdekérvényesítés.....	28
3.6 Szolgáltatásnyújtás	28
3.7 Infrastruktúra	29
3.8 Társadalmi megítélés.....	30
4. Nonprofit szektor alakulása	31
4.1 A nonprofit szektor fejlődése	31
4.2 A nonprofit szervezetek számának alakulása 2005-2012.....	32
4.3 Humánerőforrás.....	34
5. Önkéntesség	37
5.1 Ki lehet önkéntes?	39
5.2 Önkéntesség Európai Éve 2011.....	42
5.3 Nemzeti Önkéntes Stratégia	44
6. Kvantitatív módszer	46
7. Kvalitatív módszer	53

7.1 Milyen információkat kell tudnunk az egyesületről?	53
7.2 Melyek az egyesület legfőbb tevékenységei?	57
7.3 Hogyan történik egy önkéntes regisztrálása?	58
7.4 Milyen hatását látják a bevezetett 50 órás kötelező közösségi szolgálatnak?	58
7.5 Egyesületüknél milyen jelentősége a vállalati önkéntességnek?	59
7.6 Az önkéntesek milyen tevékenységekben tudnak részt venni?	60
7.7 Az elmúlt években hogyan alakultak az egyesület bevételei és ráfordításai?	60
7.8 A válság milyen hatással volt az egyesület működésére?	63
Befejezés	64
Irodalomjegyzék	67
Mellékletek	69

Táblázatjegyzék

1. táblázat: Az egyesület különös formái9
2. táblázat: A civil szervezetek számviteli kötelezettségei a bevétel nagyság függvényében21

Ábrajegyzék

1. ábra: A dolgozatunkat bevezető folyamatábra	2
2. ábra: A szervezeti forma szerinti megoszlás. 2012	7
3. ábra. Nonprofit szervezetek tevékenységei	13
4. ábra. A nonprofit szektor bevételei (e Ft), 2003-2012	16
5. ábra. A nonprofit szektor bevételének alakulása szervezeti forma szerint, 2012.....	17
6. ábra. Bevételek megoszlása, 2012.....	18
7. ábra. A nonprofit szektor kiadásai (e Ft), 2003-2012	19
8. ábra. Magyarország USAID jelentés alapján elért pontszámai	23
9. ábra. A civil szervezetek fenntarthatósági mutatója.....	24
10. ábra. Jogi környezet.....	25
11. ábra. Szervezeti kapacitás.....	26
12. ábra. Pénzügyi fenntarthatóság	27
13. ábra. Érdekérvényesítés.....	28
14. ábra. Szolgáltatásnyújtás	28
15. ábra. Infrastruktúra	29
16. ábra. Társadalmi megítélés.....	30
17. ábra. A nonprofit szervezet fejlődése	31
18. ábra. A nonprofit szervezetek alakulása.....	32
19. ábra. Megoszlásuk alakulása	32
20. ábra. A nonprofit szervezetek számának, bevételének megoszlása tevékenységcsoportok szerint, 2012.....	33
21. ábra. A foglalkoztatottak száma, 1993-2012.....	34
22. ábra. A nonprofit szektorban foglalkoztatottak száma, 2003-2012.....	35
23. ábra. Életkor szerinti megoszlás	36
24. ábra. Iskolai végzettség szerinti megoszlás.....	36
25. ábra. Az önkéntesek számának alakulása, 2003-2012	39
26. ábra. A minta életkor szerinti megoszlása.....	46
27. ábra. Lakóhely szerinti megoszlás	47
28. ábra. A tevékenységet végzők gyakoriságának aránya	47
29. ábra. Információforrások.....	48
30. ábra. Támogatást igénylő közösségi csoportok.....	49
31. ábra. Indokok, amiért nem végeznek önkéntes tevékenységet.....	51

32. ábra. Az egyesület önkéntességgel kapcsolatos funkciói	57
33. ábra. Az egyesület bevételeinek alakulása (e Ft)	61
34. ábra. Ráfordítások alakulása (e Ft).....	62

*„Hogy jól tegyünk, azt nem kell fontolgatnunk.”
(Goethe)*

*„Most eredj és élj, mert a világ a tiéd.”
(Hamvas Béla)*

BEVEZETÉS

A dolgozatunkat ezekkel az idézetekkel gondoltuk kezdeni. A társadalomban nem is vetődhetne fel kérdésként, hogy önzetlenül jó cselekedeteket vigyünk véghez, hiszen nem csak magunkért vagyunk felelősek, hanem embertársainkért is. Az adandó alkalmakkal fontos, hogy akkor éljünk, amikor jelentkeznek. A döntés meghozatala olykor nehezebb, mint magát a célt megvalósítani, kis idő ráfordítással akár jelentősen befolyásolhatjuk mások életét.

Véleményünk szerint az embereknek rendkívüli szerepük van a társadalom alakulásában, fejlődésében. Az emberek elengedhetetlen alkotóelemei a gazdasági folyamatoknak, azonban az összetartás, a célok elérése nem valósítható meg különböző intézmények nélkül, hiszen szükséges egy intézményrendszer, ami irányt ad a célok eléréséhez és megvalósításához.

TDK munkánkat a Nonprofit számvitelhez kapcsolódóan készítettük el. Mindig is foglalkoztatott minket a nonprofit szektor, illetve ezen intézmények által kínált lehetőségek.

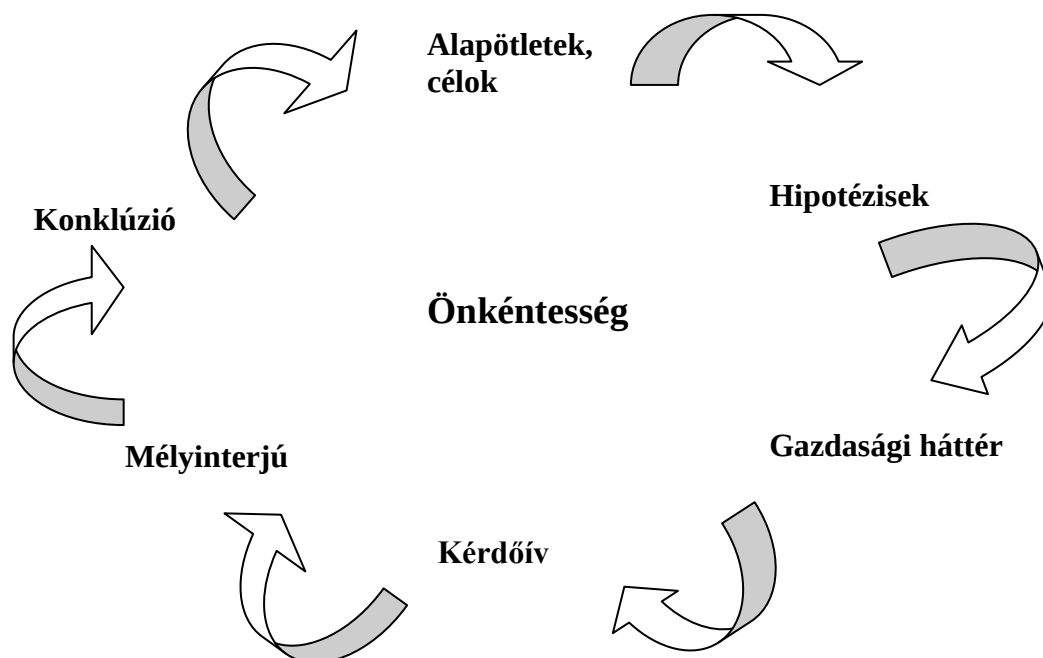
Készítést éreztünk belevágni, és elmélyedni ebben a témában, hiszen ezek a szervezetek nélkülözhetetlenek a mindennapi életben. Gazdálkodás szempontjából is fontos egységet alkotnak, azonban ennél is fontosabb a társadalmi szerepvállalásuk. Érdekesnek bizonyul, hogy ezek a társaságok miként változtak az elmúlt években. Gondolunk itt a működő szervezetek számának változására, valamint arra, hogy a hatékonyság milyen módon változott. Vajon a gazdasági válság miképpen hatott ezekre a szervezetekre, hogyan alakította át a működési rendszerüket? Fontos kérdés, amivel érdemes foglalkozni.

2012-ben a KSH adatai alapján összesen 65255 db nonprofit szervezetet regisztráltak, az ezt megelőző években ingadozás mutatkozott, viszont 2008-ig folyamatos emelkedés volt tapasztalható. Ugyancsak 2012. évben az összes bevétele ezeknek a társaságoknak 1256 milliárd forint, amit a társaságok számának változása nagymértékben nem befolyásolt, hiszen 2005-től a bevétel ugyan kis mértékben, de emelkedést mutat. ¹

¹ http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpg004.html, Letöltés: 2014. 10.19.

Mondhatjuk, hogy a társadalom elvesztette a bizalmát, talán a nonprofit szektor az egyetlen olyan szerv, ami kiutat mutathat a bizalmat veszített embereknek.

A dolgozat felépítését egy folyamatábrával szemléltetjük:

1. ábra: A dolgozatunkat bevezető folyamatábra

Forrás: Saját szerkesztés

Munkánk során a civil törvény hatálya alá tartozó különféle szervezetekkel foglalkoztunk. Próbáltunk minél naprakészebb információkkal szolgálni a civil szféra bemutatására. Fő témánk az önkéntesség, amit elsősorban a fiatalok körében vizsgáltunk.

A dolgozatunkban két kutatási területet is érintünk. **Kvantitatív** módszerek közül a nyomtatott kérdőíves megkérdezést alkalmaztuk. A mintában középiskolások és felsőoktatási intézményben tanuló hallgatók szerepelnek. Kiemelten fontos még fiatal korban a megfelelő szemlélet kialakulása, és elsősorban ezért ennek a korosztálynak a megkérdezését részesítettük előnyben. Kíváncsiak voltunk, hogy a mai fiatalság miképpen viszonyul az önkéntes tevékenységhez. Lehetőségünk volt egy mélyinterjút készíteni a Zalai Falvakért Egyesület vezetőjével. Ez a **kvalitatív** módszer sokban hozzájárult a dolgozatunk elkészítéséhez. Nem csak a fiatalok köréből, hanem egy önkéntes

tevékenységgel foglalkoztató szervezet álláspontjából is tudtunk következtetéseket levonni.

Az elemzés előtt voltak elképzeléseink az önkéntes tevékenységgel kapcsolatban. Hipotéziseket állítottunk fel, amelyeket a kutatási módszerekkel szerettünk volna igazolni.

Az általunk felállított **hipotézisek** a következők:

1. Véleményünk szerint az önkéntes tevékenységek a fiatalok körében nem számottevőek, csupán csekély hányada végzett már ilyen jellegű tevékenységet.
2. A mai fiatalság jelentős részét nem foglalkoztatja az önkéntesség, más érdeklődési körüknek megfelelő típusú tevékenységek felé orientálódnak.
3. A mintában résztvevők az önkéntes munkákról nehezen tájékozódnak, ámde szívesen végeznének a számukra megfelelő típusú tevékenységeket.
4. A gazdasági válság nagyban befolyásolta a szervezetek működését, és ez hatással volt az önkéntes tevékenységekre is.

Fontos a nonprofit szervezetek jelentősége, mivel a szektorban jelen lévő emberek közreműködnek, és saját értékeikkel hozzájárulnak a közösségi életben felmerülő akadályok legyőzéséhez és a problémák megoldásához.

Mivel az önkéntesség a nonprofit szektoron keresztül gyakorolható így a dolgozat első felében a nonprofit szektor bemutatása következik. A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) által közzé tett adatok felhasználásával vontunk le következtetéseket a szektor alakulásáról.

A továbbiakban a civil és a nonprofit kifejezéseket szinonimaként használjuk, mivel a törvények által sincsenek elhatárolva egymástól. A civil szó használata során az embereknek általában valamilyen önkéntes szerveződés jut eszükbe. Civil szervezet az alapítvány, az egyesület, ide nem értve a pártot és a civil társaságot. A nonprofit szektort az állam és a polgárai közötti kapcsolatokként jellemezhetjük. *„Magától értetődik, hogy nem minden nonprofit szervezet tekinthető automatikusan a civil társadalom intézményének.”*² Vannak olyan szervezetek, amelyek nonprofit keretek között működnek,

² Kuti Éva, Hívjuk talán nonprofitnak..., ISBN 9638139 02 1, 1998 , 144-145. oldal

de vállalkozásként gazdálkodnak, így ezek a civil szervezetek között nem említhetők. A magyar köznyelvben ezekre az intézményekre gyűjtő fogalom sokáig nem létezett.³ A kutatók még máig is vitatkoznak arról, hogy szerencsés volt-e a nonprofit névválasztás, tehát ez a kifejezés ténylegesen tükrözi-e a mögöttes tartalmat.⁴

1. A NONPROFIT SZEKTOR BEMUTATÁSA

A civil szervezetek közreműködnek az emberek közös céljainak, érdekeinek megvalósításához. Manapság egyre nagyobb szerepük kellene, hogy legyen ezeknek a szervezeteknek. A különböző társadalmi problémák fokozódása feszültséget generál a társadalomban. A növekvő szegénység, a nemzetiségi kérdés problémáira ezen intézmények, ha nem is megoldást, enyhítést találhatnak.

Az egyesülési jogból adódóan bárkinek joga van – természetes és jogi személyek -, hogy másokkal közösséget, szervezetet hozzon létre. Az Alaptörvénnyel összhangban bármilyen tevékenységre alapítható.⁵

Ez a jog azonban nem mindig alkalmazható, bizonyos korlátokkal számolni kell. Az alábbi kritériumok alapján az egyesülési jog nem érvényesíthető:

- „hatalom erőszakos megszerzése vagy gyakorlása,
- bűncselekmény,
- bűncselekmény elkövetésére való felhívás,
- mások jogainak vagy szabadságának sérelmével járó tevékenység,
- törvény által tiltott cselekmény,
- fegyveres szervezet létrehozása,
- kizárólagosan állami (át nem adható) hatáskörben ellátható közfeladat végzése.”⁶

Amennyiben a bíróság az alábbi szempontok közül valamelyiket észleli, és a megállapítás jogosnak minősül, köteles megfelelően eljárni. A szervezet nem működhet tovább, a bíróság feloszlattással megszünteti.⁷

³ Kuti Éva, Hívjuk talán nonprofitnak..., ISBN 9638139 02 1, 1998, 145. oldal

⁴ http://www.nonprofitkutatas.hu/letoltendo/nonprofit_szektor_fogalma.pdf, 2014. 11.12

⁵ 2011. évi CLXXV. törvény, 3.§

⁶ Dr. Agócs Gergely, Civil Szervezetek Kézikönyve, Emberi Erőforrások Minisztériuma, ISBN 978-963-08-5243-2, 25. oldal

⁷ Dr. Agócs Gergely, Civil Szervezetek Kézikönyve, Emberi Erőforrások Minisztériuma, ISBN 978-963-08-5243-2, 25. oldal

A nemzetközi viszonylatban eltérő szóhasználat jellemző erre az intézményesült formára. A nyugati országokban például az úgynevezett „NGO” (nem kormányzati intézmény) és „charity” (támogatható szervezet) elnevezéssel találkozhatunk. Magyarország az Egyesült Államoktól vette át a nonprofit jelzőt. Ez a kategória a társadalmi tevékenységek különböző folyamatait foglalja össze, amelyekre különböző jogi struktúrák alakultak ki, melyekre van magyar elnevezés. Ezen intézményekre vonatkozik egységesen a nonprofit jelző.⁸

A köztudatban a nonprofit szektor általában nem gazdasági, profit nélküli. Érhet el profitot, azonban ez az eredmény nem osztható fel a tagok között. Célja tehát olyan tevékenység végzése, amely az emberek közös érdekeit szolgálhatja. Fontos kihangsúlyozni, hogy nem állami tulajdonú, tehát független a kormányzattól, és céljai között nem említendő a politikai hatalom megszerzése.⁹

Makrogazdasági szempontból a háztartások, vállaltok és az állam mellett a civil szervezetekkel is számolni kell. A különböző szférák nyilván eltérő célokkal rendelkeznek. A vállalkozások elsődlegesen többlet jövedelmet, profitot akarnak elérni, az állam elsősorban a közjót, a közbiztonságot szeretné szolgálni. Laikusként a civil szervezetek céljait a háztartások céljaival lehetne azonosítani, azonban ez jóval szerteágazóbb tevékenység. Gazdálkodásának célja közé sorolhatjuk a vagyonmegőrzést, illetve gyarapítását, és érdekelt a közfeladatok ellátásában is. Nehéz megtalálni a különbséget az állami szektor és a nonprofit szektor között, hiszen mind a két terület az emberek érdekeit szolgálja, és az államnak sem az az elsődleges célja, hogy profitot érjen el.

A nonprofit szervezeteknek az alábbi követelményeknek meg kell felelniük:

- tilos a nyereség szétosztása
- kormányzattól független szervezet
- önálló jogi személyiségű intézményeknek kell lenniük.¹⁰

⁸ Dr. Agócs Gergely, Civil Szervezetek Kézikönyve, Emberi Erőforrások Minisztériuma, ISBN 978-963-08-5243-2, 28. oldal

⁹ Gottgeisl Rita- Láng Noémi, Nonprofit szervezetek működése, számvitele és adózása, Vezinfo Kiadó és Tanácsadó Kft, 2010/6, 10. oldal

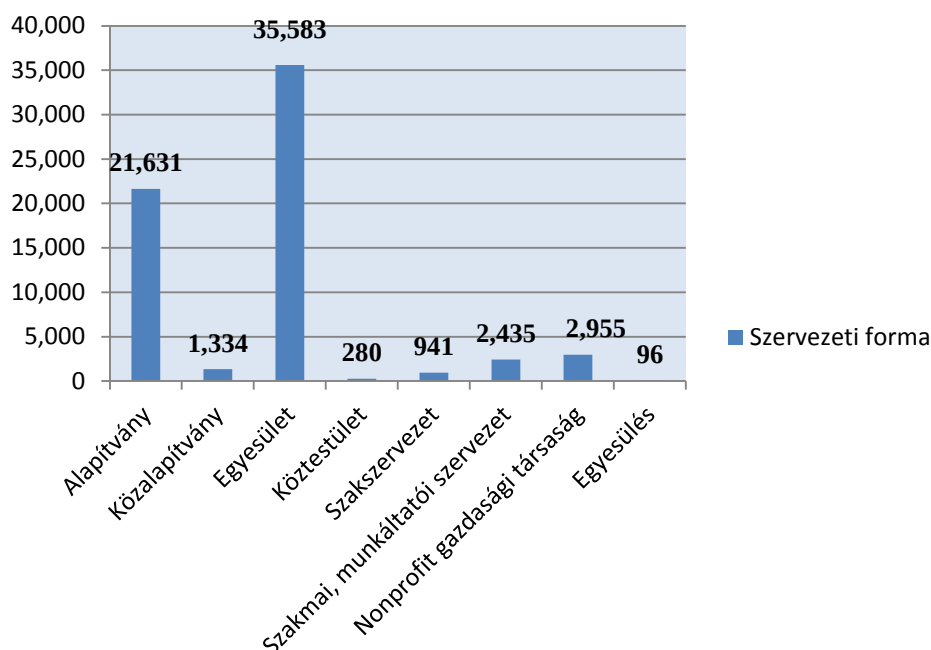
¹⁰ Gottgeisl Rita- Láng Noémi, Nonprofit szervezetek működése, számvitele és adózása, Vezinfo Kiadó és Tanácsadó Kft, 2010/6, 10. oldal

Nonprofit szervezeteknek az alábbiak minősülnek:

- *„a lakásszövetkezet,*
- *a társasház,*
- *az egyesület, a köztestület,*
- *az egyházi jogi személy,*
- *az alapítvány, ideértve a közalapítványt is,*
- *az ügyvédi iroda, a szabadalmi ügyvivő iroda, a végrehajtói iroda, a közjegyzői iroda,*
- *a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap,*
- *a Munkavállalói Rész tulajdonosi Program keretében létrejött szervezet,*
- *a víziközmű társulat,*
- *a befektetési alap, az egyéb alapok,*
- *a tőzsde, az elszámolóházi tevékenységet végző szervezet,*
- *a magánnyugdíjpénztár,*
- *az önkéntes nyugdíjpénztár,*
- *az önkéntes kölcsönös egészség- és önszegélyező pénztár,*
- *a közraktár,*
- *külön jogszabályban meghatározott, jogi személynek minősülő egyéb szervezet.*”¹¹

¹¹ 2000.évi C. törvény, 3§ (1)

Az alábbi diagramon a működő szervezeti formák számát tüntetjük fel 2012-es évre vonatkozóan.

2. ábra: A szervezeti forma szerinti megoszlás. 2012

Forrás: Saját szerkesztés

http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpg005a.html, Letöltés: 2014.10.17

Látható, hogy az egyesületeknek kiemelt szerepük van, 2012-ben 35583 szervezet működik egyesületként. Az elmúlt évek statisztikái alapján ugyanez elmondható.

Mivel a nonprofit szektorban az egyesületek, és az alapítványok vannak döntő többségben, ezért ezt a két szervezeti formát jelöltük ki dolgozatunk alapjául.

A következő bekezdések erről a két intézményesült formáról fognak szólni.

1.1 Egyesület

Az egyesület az egyesülési jog szerint nyilvántartásba vétellel alapítható. Az egyesület jogi személyiséggel rendelkezik. Ez egy személyegyesülési forma, amelyben a tagok közös szándék elérésére szerveződnek. „Ha az egyesület olyan tevékenységet végez, amelyet jogszabály engedélyhez (feltételhez) köt vagy egyébként szabályoz, e tevékenység felett a tevékenység szerinti hatáskörrel rendelkező állami szerv a hatósági ellenőrzésre irányadó szabályok alkalmazásával felügyeletet gyakorol.”¹²

¹² 2011. évi CLXXV. törvény, 4§ (4)

Az alapszabályuk a legfontosabb okirat, amelyben kijelölik az egyesület vezetőit, irányítóit. Az egyesült megalapításának követelménye a magyarországi székhely. Amennyiben a törvény által előírt kikötéseknek megfelelnek az alapításhoz szükséges dokumentumok, az illetékes bíróság nem utasíthatja el a bejegyzést.

Az alapszabályban foglaltak hozzájárulnak az egyesület demokratikus működéséhez.

Az alapszabálynak tartalmaznia kell:

- az egyesület nevét
- legfőbb szervét
- székhelyét
- céljait
- a tagok jogait, kötelezettségeit
- rendelkezéseket a szervezetről
- tagsági jogviszony képződésének és megszűnésének módját
- különleges jogállású tagokat
- szavazási szabályokat.

Minden tagról az egyesület egy jegyzéket tart nyilván, amely nem adható ki a nyilvánosság számára.¹³

Különleges jogállású tagnak számít:

- pártoló tag, aki a legfőbb kérdésekben nem hozhat döntést, csak pénzübeli támogatásával van jelen a szervezet működésében
- tiszteletbeli tag, olyan személy, akit az egyesület kér fel tagsági jogviszonyra. Abban tér el a pártoló tagtól, hogy neki nincs előírva fizetési kötelezettség, csupán a nevével is hozzájárulhat az egyesület támogatásához.¹⁴

A rendes tagok joga és feladata az egyesület által meghatározottak elvégzése. A tagok kötelesek tagdíjat fizetni, és csak a befizetett vagyon arányában felelősek, saját vagyonukkal nem. Legfőbb szerve a taggyűlés, illetve a tagok által kijelölt testület. A

¹³ Dr. Agócs Gergely, Civil Szervezetek Kézikönyve, Emberi Erőforrások Minisztériuma, ISBN 978-963-08-5243-2, 31. oldal

¹⁴ Gottgeisl Rita- Láng Noémi, Nonprofit szervezetek működése, számvitele és adózása, Vezinfo Kiadó és Tanácsadó Kft, 2010/6, 16. oldal

tagok előterjesztésére bármikor összehívható, de évente egyszer legalább kötelező tanácskozniuk.¹⁵

A legfőbb szerv jogai a következők:

- az alapszabály megalkotása, esetleges helyesbítése
- számviteli feladatok ellátása (különböző beszámolók elfogadása)
- az egyesület egyesülésével, átalakulásával kapcsolatos döntések meghozatala
- az ügyintéző, képviseleti szervi tagok kijelölése
- továbbá azok a feladatok, amely az alapszabály rendelkezik

Fontos megemlíteni, hogy az egyesület ügyintézője és a képviseleti tagja nem lehet az, aki cselekvőképtelen, a közügyektől el van tiltva, és nem rendelkezik magyar állampolgársággal. Az egyesület akkor határozatképes, ha a tagok legalább fele arányban megjelentek a tanácskozáson, ellenkező esetben meg kell ismételni az ülést. Az egyesületi jogból adódóan nem nevezhetjük egyesületnek az olyan társaságot, amely nem vezet folyamatos nyilvántartást tagságára vonatkozóan, valamint működése nem tekinthető mindennaposnak.¹⁶

A civil törvény részletezi az egyesület különös formáit. A következő táblázatba foglaltuk össze, amit érdemes tudni ezekről a formákról.

Az egyesület különös formái

1.táblázat

A különös forma megnevezése	Tagok	Minimális tagszám	Tevékenységi követelmény	Civil szervezetnek minősíthető?
SZÖVETSÉG	alapítvány vagy egyesület	2	nincs	IGEN
PÁRT	természetes személy	10	politikai tevékenység	NEM
SZAKSZERVEZET	munkavállalók	10	munkavállalók érdekeinek védelme	IGEN

Forrás: Saját szerkesztés, Civil Szervezetek Kézikönyve, 34. oldal alapján

¹⁵ Dr. Agócs Gergely, Civil Szervezetek Kézikönyve, Emberi Erőforrások Minisztériuma, ISBN 978-963-08-5243-2, 32. oldal

¹⁶ Dr. Agócs Gergely, Civil Szervezetek Kézikönyve, Emberi Erőforrások Minisztériuma, ISBN 978-963-08-5243-2, 32-33. oldal

A táblázaton kívül fontos megemlíteni, hogy a szövetség tagja csak alapítvány vagy egyesület lehet, magánszemély vagy gazdasági társaság tagja nem. A bíróság nyilvántartást vezet a szövetség tagjainak nevéről, székhelyéről és nyilvántartási számáról. A párt fontos jellemzője, hogy egyesületi formából származik, és a politikai tevékenységből adódóan el kell határolni a többi civil szervezet társadalmi célkitűzéseitől. A szakszervezet tagjai csak az adott munkahely alkalmazottai lehetnek. A Civil törvény lehetőséget ad az ágazati törvény alapján egyéb különös formákban működő egyesületek megalapítását.

Ezek a különös egyesületi formák az alábbiak:

- kölcsönös biztosító egyesület
- nemzetiségi egyesület
- sportegyesület
- sportszövetség
- vadásztársaság
- vallási egyesület¹⁷

1.2 Alapítvány

*„Az alapítvány az alapító által az alapító okiratban meghatározott tartós cél folyamatos megvalósítására létrehozott jogi személy. Az alapító az alapító okiratban meghatározza az alapítványnak juttatott vagyont és az alapítvány szervezetét.”*¹⁸

Szoros kapcsolatban áll az egyesülettel. A tagok vagyonuk közérdekű felhasználásának érdekében hoznak létre alapítványt.

Nincs kötelezően előírt minimum alapítói vagyon, azonban a bíróság megvizsgálja nyilvántartásba vétel előtt, hogy a kitűzött célok megvalósíthatóak-e a rendelkezésre bocsátott vagyonból. Miután megtörtént a nyilvántartásba vétel, az alapítóknak kötelessége elkezdni a tevékenységük gyakorlását.¹⁹

¹⁷ Dr. Agócs Gergely, Civil Szervezetek Kézikönyve, Emberi Erőforrások Minisztériuma, ISBN 978-963-08-5243-2, 35-37. oldal

¹⁸ 2013. évi V. törvény, 3:378. §

¹⁹ Dr. Agócs Gergely, Civil Szervezetek Kézikönyve, Emberi Erőforrások Minisztériuma, ISBN 978-963-08-5243-2, 39. oldal

Az alapító okiratnak a törvényi rendelkezés alapján:

- kötelezően tartalmaznia kell: az alapítvány nevét, székhelyét, célját, rendelkezésre bocsátott vagyont, és ennek hasznosításának módját
- lehetséges elemei: az alapítvány működése, kezelő szerv választása, visszahívása, célok megvalósításának módja, üzemeltetési előírások, az alapítványhoz való kapcsolódási szabályok

Megkülönböztetünk **nyílt** és **zárt** rendszerben működő alapítványt. Az utóbbi nem engedélyezi további tagok csatlakozását az alapítványhoz, a pénzbeli tőke további pénzbeli hozzájárulásokkal nem növelhető. A vállalkozás feladatának ellátása során elért bevétellel növelhető a vagyon. Ezzel szemben a nyílt alapítványhoz bárki kapcsolódhat pénzbeli befizetés ellenében, ezen kívül eszközök és szolgáltatások is rendelkezésre bocsáthatóak. Ebből következően az induló vagyon lehet pénzbeli hozzájárulás, ingó és ingatlan, vagyoni értékű jogok, amelyek a törvény alapján ajándékozásnak minősülnek.²⁰

Az alapító okirat mellett fontos a nyilvántartásba vétel szabályainak való megfelelés. A következő dokumentumokat szükséges csatolni:

- *„kuratóriumi tagok (képviselő), és a felügyelő bizottsági tagok elfogadó és a jogszabályban meghatározott követelményekre vonatkozó (összeférhetetlenséget kizáró) nyilatkozatai,*
- *a vagyon rendelkezésére bocsátását igazoló bizonylatok,*
- *székhely használatra vonatkozó nyilatkozat és a használat jogcímét igazoló iratok,*
- *jogszabály szerinti nyomtatvány (kérelem) kitöltve, és alapító által aláírva.”²¹*

Az alapító okirat ellenjegyzése utáni 30 napon belül kötelesek a Megyei Bírósághoz megküldeni az iratokat. Ezen eljárásra a törvény nem ír elő illetékfizetési kötelezettséget. A bíróság 60 napon belül hoz döntést az alapítás elfogadásról. A működést a szervezet csak az elfogató bírósági végzés után kezdheti meg.

²⁰ Gottgeisl Rita- Láng Noémi, Nonprofit szervezetek működése, számvitele és adózása, Vezinfó Kiadó és Tanácsadó Kft, 2010/6, 14. oldal

²¹ Gottgeisl Rita- Láng Noémi, Nonprofit szervezetek működése, számvitele és adózása, Vezinfó Kiadó és Tanácsadó Kft, 2010/6, 15. oldal

Amennyiben a szervezet adóköteles tevékenységet is végez, úgy köteles a székhely szerinti illetékes az adóhatóságtól adószámot igényelni.²²

Az alapítvány létrehozható öröklési szerződésben vagy végrendeletben. Ilyen esetben egy kijelölt képviselőnek kell eljárni, aki kuratóriumi tag, vagy a bíróság által kinevezett személy, köteles felelős körültekintéssel eljárni a szervezet vagyona érdekében.²³

Az előzőek alapján fellelhető, hogy a két intézményesült forma között több megállapítás is párhuzamba hozható.

Tehát az alapítvány és az egyesület közös jellemzői:

- céljuk nem a nyereség elérése, haszon felosztása a tagok között
- emberek javaslatai alapján alakítják tevékenységüket
- legfőbb céljuk a közös érdek elérése
- önkéntesen járulnak hozzá az eredmény megvalósításához
- önálló módon működnek.

A hatékony működés alapja egy jó stratégia megfogalmazása, aminek első alapköve a megfelelő név megtalálása. Törvény rendelkezik a civil szervezetek névválasztásának felépítéséről, követelményeiről. Tartalmaznia kell egy vezérszót, az intézmény tevékenységét megjelölő kifejezést és a választott szervezeti forma nevét. A választott névnek eleget kell tenni a névkizárólagosság, a névvalódiság és a név szabadság kritériumainak. A szervezetnek joga van a nevével, a címerével, a logójával valamint az ezekhez fűződő jogokkal rendelkeznie. Ezen jogok kamatoztatására való szerződéseket (reklám vagy hirdetési szerződés) maximum egy éves időtartamra van lehetőség megkötni, azonban kivételtől a menedzsment legfőbb szerve dönthet.²⁴

Minden szervezet egy meghatározott cél elérése érdekében jön létre és ezeknek a céloknak a megvalósíthatóságát tervezni kell. Különösen nehéz a nonprofit szervezetek esetében, hiszen főként nem gazdasági tevékenységet végeznek, így a bevételeik behatároltak. Megemlítenénk a bevételeik meghatározott részét kitevő 1%-ot, amivel előre lehet

²² Gottgeisl Rita- Láng Noémi, Nonprofit szervezetek működése, számvitele és adózása, Vezinfo Kiadó és Tanácsadó Kft, 2010/6, 14-15 oldal

²³ 2013.évi V. törvény, 3:388§

²⁴ Dr. Agócs Gergely, Civil Szervezetek Kézikönyve, Emberi Erőforrások Minisztériuma, ISBN 978-963-08-5243-2, 28-29.oldal

kalkulálni, de várható összegét megtervezni nehezen lehet. Problémát jelenthet a megfelelő képesítésű munkaerő hiánya is, anélkül pedig a tervezés korlátokba ütközhet.²⁵

Tekintsük át a szervezetek gazdálkodásának legfontosabb ismérveit.

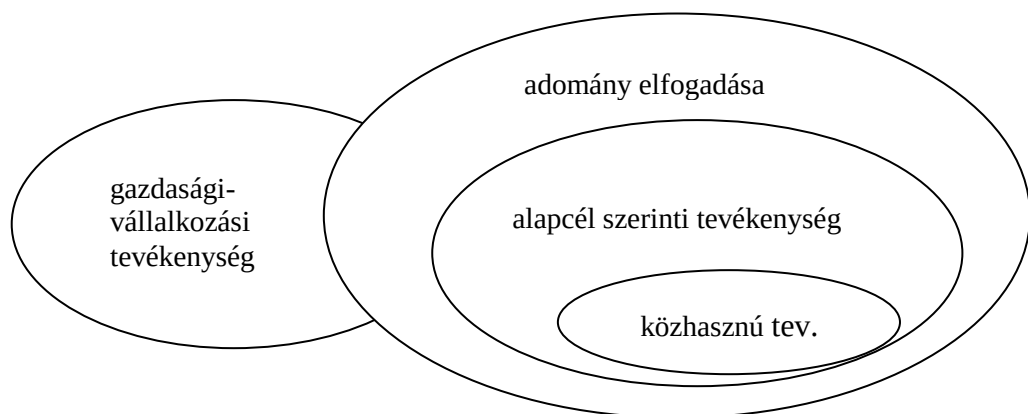
2. A CIVIL SZERVEZETEK GAZDÁLKODÁSA

„A civil szervezet a létesítő okiratában meghatározott cél megvalósítása érdekében vagyonával önállóan gazdálkodik, civil szervezet elsődlegesen gazdasági-vállalkozási tevékenység folytatására nem alapítható.”²⁶

„A civil szervezet tartozásaiért saját vagyonával felel. A civil szervezet alapítója, tagja - a vagyoni hozzájárulásának megfizetésén túl - a szervezet tartozásaiért saját vagyonával nem felel.”²⁷

Gazdasági-vállalkozási tevékenységre nem alapítható, de ilyen jellegű tevékenységet folytathat, amennyiben nem befolyásolja a létesítő okiratban meghatározott legfőbb célokat. Éppen ezért a kettősség miatt az elszámolás szempontjából roppantul fontos a tevékenységek elkülönítése.

A gazdasági-vállalkozási tevékenységet nem lehet azonosítani a gazdasági társaságok vállalkozási tevékenységével, mivel szem előtt kell tartani a civil szervezetekre vonatkozó szabályokat. Ezért meg kell említenünk azokat a tevékenységeket, amelyek közül a civil szervezeteknek lehetőségük van választani. Ezek a következők: az adományszerzés, a létesítő okiratban meghatározott főbb tevékenységek, közhasznú tevékenységek.²⁸

3. ábra. Nonprofit szervezetek tevékenységei

²⁵ Dr. Agócs Gergely, Civil Szervezetek Kézikönyve, Emberi Erőforrások Minisztériuma, ISBN 978-963-08-5243-2, 76. oldal

²⁶ 2011. évi CLXXV. törvény 17. § (1)

²⁷ 2011. évi CLXXV. törvény 17. § (2)

²⁸ Dr. Agócs Gergely, Civil Szervezetek Kézikönyve, Emberi Erőforrások Minisztériuma, ISBN 978-963-08-5243-2, 68-69. oldal

Elsőként említett adományozás folyamata során az **adományozó**, (aki lehet természetes személy, gazdasági társaság, nemzetközi szervezet) vagy **adományosztó szervezet** ellenszolgáltatás nélkül nyújt át valamit egy civil szervezetnek.

Az adományozási folyamat résztvevői lehetnek:

- adománygyűjtő
- adományosztó szervezet
- adományozott
- adományszervező

Létre jöhet közvetlenül, amikor az adományozott felkéri az adománygyűjtőt, és lehet közvetett úton megvalósuló adományozás is, ekkor az adományozott egy adományszervező szervezetet bíz meg adomány gyűjtésére.²⁹

A civil szervezeteket illeti meg a jog, hogy közhasznú tevékenységet folytathassanak.

Közhasznú tevékenységnek minősül a létesítő okiratban meghatározott azon tevékenységek, amelyek közvetlenül vagy közvetve a közjó érdekét helyezik előtérbe, ezzel támogatva az egyén és a közösség igényeinek kielégítését.³⁰

A **közhasznú jogállásra** vonatkozóan a törvény előír különböző feltételeknek a teljesítését, amelyek alapján egy szervezet közhasznú szervezetnek minősíthető:

- a közösség és az emberek közös igényeinek kielégítése³¹
- működéshez szükséges erőforrások biztosítása, ezekből az előző lezárt **két** üzleti év alapján **legalább egy teljesül**
 - a) „*az átlagos éves bevétele meghaladja az egymillió forintot, vagy*
 - b) *a két év egybeszámított adózott eredménye (tárgyévi eredménye) nem negatív, vagy*
 - c) *a személyi jellegű ráfordításai (kiadásai) - a vezető tisztségviselők juttatásainak figyelembevétele nélkül - eléri az összes ráfordítás (kiadás) egynegyedét.*”³²

²⁹ Dr. Agócs Gergely, Civil Szervezetek Kézikönyve, Emberi Erőforrások Minisztériuma, ISBN 978-963-08-5243-2, 79-80. oldal

³⁰ 2011. évi CLXXV. törvény, 2§ (20)

³¹ 2011. évi CLXXV. törvény, 32.§ (3)

³² 2011. évi CLXXV. törvény, 32§ (4)

- társadalmi támogatottság, az előző lezárt **két** üzleti év közül **legalább az egyik** teljesül
 - a) „a személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerint a szervezetnek felajánlott összegből kiutalt összeg eléri az 54. § szerinti bevétel nélkül számított összes bevétel kettő százalékát, vagy
 - b) a közhasznú tevékenység érdekében felmerült költségek, ráfordítások eléri az összes ráfordítás felét a két év átlagában, vagy
 - c) közhasznú tevékenységének ellátását tartósan (két év átlagában) legalább tíz közérdekű önkéntes tevékenységet végző személy segíti a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló 2005. évi LXXXVIII. törvénynek megfelelően.”³³

A nonprofit társaságok bevételei között az adományszerzés és a közhasznú tevékenységek mellett gazdasági- vállalkozási tevékenységből származó bevételek is előfordulhatnak.

Mivel a különböző tevékenységekről külön nyilvántartást kell vezetni, ezért a bevételeiket és kiadásait is elkülönülten kell vezetni, amit a **bruttó elszámolás** számviteli alapelvének alapján kell megvalósítani. Ennek értelmében a bevétellel szemben nem számolhatóak el kiadások, és a gazdasági eseményeket bruttó értéken kell rögzíteni.

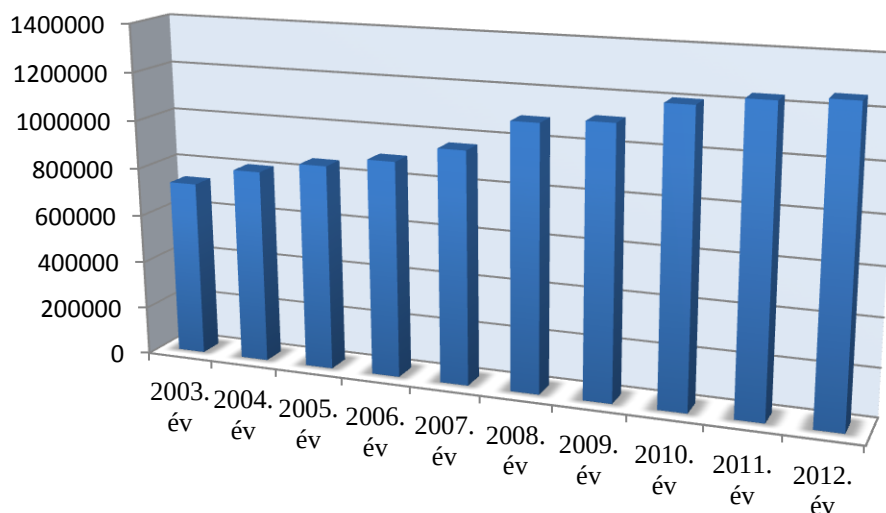
A bevételek tartósan nem haladhatják meg nagymértékben a kiadásokat, mert ekkor felmerülhet, hogy a civil szervezet nem az alapcél megvalósítását tartja szem előtt, hanem vagyonszerzésre törekszik. A mérleg szerkezete akkor elfogadható, ha a gazdasági-vállalkozási tevékenységből származó bevételek meghaladják az alapcél szerinti tevékenység bevételét. Kiadások szempontjából az ellenkezőjét mondhatjuk el, mivel szem előtt kell tartani, hogy a megszerzett bevételeket, javakat az alapító okiratban meghatározott célokra kell fordítani. Mint már többször említettük, nem a profit szerzés a céljuk ezeknek az intézményeknek, így törekedni kell a bevételek és a kiadások egyensúlyára.³⁴

³³ 2011. évi CLXXV. törvény, 32§ (5)

³⁴ Dr. Agócs Gergely, Civil Szervezetek Kézikönyve, Emberi Erőforrások Minisztériuma, ISBN 978-963-08-5243-2, 71-72. oldal

2.1 A nonprofit szervezetek bevételei

A KSH adatai alapján megfigyelhető, hogy a bevételek 2003-tól láthatóan emelkedtek, azonban 2010-től az előző időszakokhoz képest lassuló emelkedést mutat. Valószínűleg a gazdasági válság hatása érződik.

4. ábra. A nonprofit szektor bevételei (e Ft), 2003-2012

Forrás: Saját szerkesztés,
<http://statinfo.ksh.hu/Stainfo/haDetails.jsp?query=kshquery&lang=hu>, Letöltés:
2014.11.07.

A nonprofit szervezetek különböző forrásokból nyerhetnek bevételt.

- a) egyesület esetében tagdíj, alapítvány esetében alapítótól kapott befizetés, valamint az alapító által az alapítvány rendelkezésére bocsátott vagyon;
- b) gazdasági-vállalkozási tevékenységből (szolgáltatás nyújtásából) származó bevétel;
- c) a költségvetési támogatás:
 - ca) a pályázat útján, valamint egyedi döntéssel kapott költségvetési támogatás;
 - cb) az Európai Unió strukturális alapjaiból, illetve a Kohéziós Alapból származó, a költségvetésből juttatott támogatás;
 - cc) az Európai Unió költségvetéséből vagy más államtól, nemzetközi szervezettől származó támogatás;
 - cd) a személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerint kiutalt összege;

d) az államháztartás alrendszereiből közszolgáltatási szerződés ellenértékeként szerzett bevétel;

e) más szervezettől, illetve magánszemélytől kapott adomány;

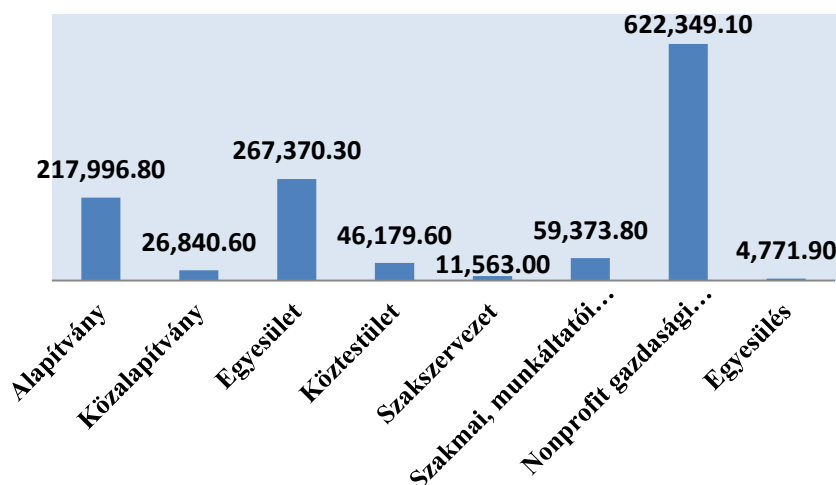
f) befektetési tevékenységből származó bevétel;

g) az a)-f) pontok alá nem tartozó egyéb bevétel.”³⁵

A fentiek alapján az egyesületek legfőbb bevétele a tagok által befizetett tagdíj, míg az alapítványok esetében az alapításkor átadott pénzbeli és nem pénzbeli hozzájárulás. A gazdasági – vállalkozási tevékenységből származó bevétel nem az alapcél szerinti tevékenységből származik, amit már az előzőekben is kihangsúlyoztunk. A bevételek nagy része Európai Unió forrásokból és más államokból is származhat. Ilyen alapok például a Norvég és a Svájci alap. Minden ellenszolgáltatás nélkül átvett eszközöket, javakat adományként kell kimutatni.³⁶

Nagy jelentősége van az adózó állampolgárok által felajánlott 1%-nak is. Az adóalanyoknak lehetőségük van az adóbevallásukban felajánlani adójuk 1+1%-át. További 1%-ból valamely egyház támogatható.

Az alábbi diagramokon a bevételek alakulását és megoszlását szemléltetjük a 2012-es évre vonatkozóan.

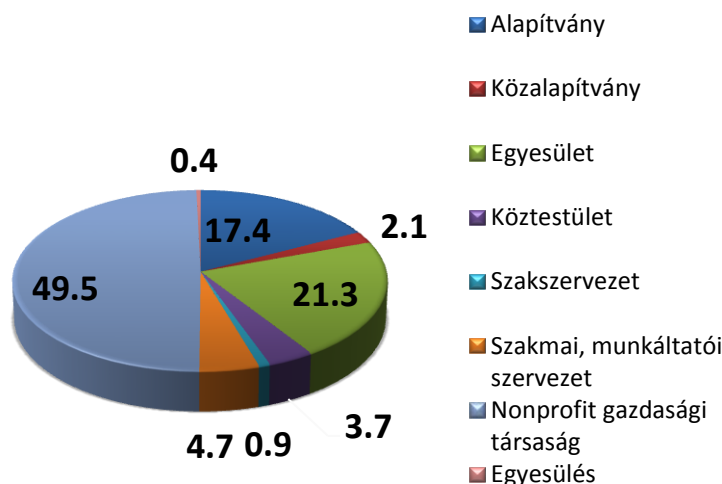
5. ábra. A nonprofit szektor bevételeinek alakulása szervezeti forma szerint, 2012

³⁵ 2011.évi CLXXV. törvény, 19.§(1)

³⁶ Dr. Agócs Gergely, Civil Szervezetek Kézikönyve, Emberi Erőforrások Minisztériuma, ISBN 978-963-08-5243-2, 74. oldal

Forrás: Saját szerkesztés, KSH adatok alapján,
http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpg005a.html, Letöltés: 2014.10.17.

2012-ben a nonprofit társaságok 1 256 445,10 millió Ft bevételre tettek szert. A diagramok alapján megállapítható, hogy az alapítványok 17,4%-ban részesültek az összes bevételből, míg az egyesületeknél ez az arány 21,3%-ra tehető. Fontos megemlítenünk, hogy a civil szervezetek között a nonprofit gazdasági társaságok- kis létszámuk ellenére- szerezték meg a legtöbb bevételt. 2012-ben mindösszesen 2955 db nonprofit gazdasági társaság működött.

6. ábra. Bevételek megoszlása, 2012

Forrás: Saját szerkesztés, KSH adatok alapján,
http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpg005a.html, Letöltés: 2014.10.17

Mi is az a nonprofit gazdasági társaság?

Nonprofit gazdasági társaságnak minősül:

- nonprofit közkereseti társaság
- nonprofit betéti társaság
- nonprofit korlátolt felelősségű társaság
- nonprofit részvénytársaság

2007. július 1-től a gazdasági társaságok is létrejöhetnek nem jövedelemszerzésre irányuló tevékenységgel. A gazdasági társasági formák mindegyikére jellemző. Kikötés, hogy ezek

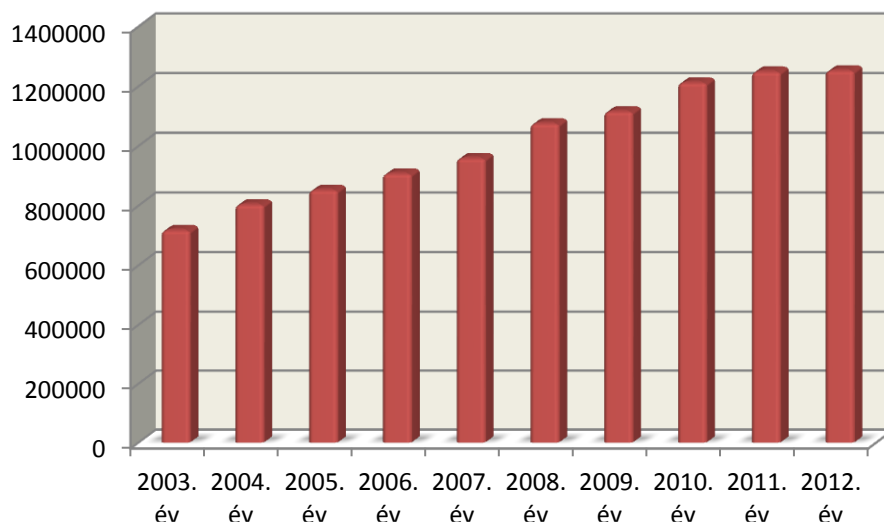
a társaságok csak nonprofit gazdasági társaságba alakulhatnak, egyesülhetnek, és nonprofit társasággá válhatnak szét.³⁷

2.2 A nonprofit szektor kiadásai

A 2011. évi CLXXV. törvény a következő költségeket különbözteti meg:

- „a) *alapcél szerinti (közhasznú) tevékenységhez közvetlenül kapcsolódó költségek;*
- b) *gazdasági vállalkozási tevékenységhez (szolgáltatás nyújtásához) közvetlenül kapcsolódó költségek;*
- c) *a civil szervezet szerveinek, szervezetének működési költségei (ideértve az adminisztráció költségeit és az egyéb felmerült közvetett költségeket), valamint a több tevékenységhez használt immateriális javak és tárgyi eszközök értékcsökkenési leírása;*
- d) *az a)-c) pontok alá nem tartozó egyéb költség.*”³⁸

Lényeges, hogy a számviteli törvény alapján kell a kiadásokat (bevételekkel együtt) elszámolni a Civil törvény által meghatározott kategóriák alapján. A törvény alapján arányosítással kell felosztani a költségeket a beszámoló elkészítését megelőzően.³⁹

7. ábra. A nonprofit szektor kiadásai (e Ft), 2003-2012

Forrás: <http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/haDetails.jsp?query=kshquery&lang=hu>, Letöltés: 2014.11.07

³⁷ Dr. Agócs Gergely, Civil Szervezetek Kézikönyve, Emberi Erőforrások Minisztériuma, ISBN 978-963-08-5243-2, 45. oldal

³⁸ 2011. évi CLXXV. törvény, 19.§ (2)

³⁹ Dr. Agócs Gergely, Civil Szervezetek Kézikönyve, Emberi Erőforrások Minisztériuma, ISBN 978-963-08-5243-2, 75. oldal

A nonprofit szektor kiadásai is hasonló változást mutatnak a bevételekhez képest a vizsgált időszakban. A rendelkezésre álló adatok alapján elmondhatjuk, hogy a nonprofit szektor kiegyensúlyozott, mivel a kiadások és a bevételek majdhogynem hasonlóan alakultak.

A bevételek és a kiadások megismerése után fontos foglalkoznunk a számviteli elszámolással is.

2.3 Számviteli elszámolás

A Civil törvényben nem sok rendelkezés található a számviteli elszámolással kapcsolatban, a 2000. évi C. törvény és a számviteli törvény szerinti egyes egyéb szervezetek beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 224/2000. (XII.19.) kormányrendelet az irányadó.

A civil szervezetek számviteli tevékenysége a következőkből tevődik össze:

- bizonylati rend
- könyvvezetés
- költségelszámolás és önköltségszámítás
- beszámoló összeállítása

A beszámoló készítés és szervezet könyvvezetése kölcsönös kapcsolatban áll egymással, hiszen a beszámoló fajtáját egyrészt a könyvvezetés, másrészt a bevétel nagysága is befolyásolja.

- *„Egyszerűsített beszámolót készíthet értékhatártól függetlenül az egyéb szervezet, amely csak alaptevékenységet folytat, vagy amelynek az alaptevékenységből, valamint a vállalkozási tevékenységből származó (ár)bevételeinek együttes összege - két egymást követő évben, évenként - az 50 millió forintot nem haladja meg.”⁴⁰*
- ellenkező esetben egyszerűsített éves beszámolót kell készíteni, kettős könyvvitelt vezető szervezetnek, amelynek tartalma a mérleg, eredménykimutatás, kiegészítő melléklet.

A civil szervezet döntése alapján készíthet éves beszámolót is, ami részletesebb az egyszerűsített éves beszámolónál.⁴¹

⁴⁰ 224/2000. (XII:19.) Kormányrendelet, 7§ (1)

⁴¹ 224/2000. (XII:19.) Kormányrendelet, 6-7§

„Az egyéb szervezet működéséről, vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről az üzleti év könyveinek lezárását követően az üzleti év utolsó napjával, illetve a megszűnés napjával, mint mérlegfordulónappal a Tv.-ben és e rendeletben meghatározottak szerint köteles beszámolót készíteni.”⁴²

„Az egyéb szervezetnél az üzleti év azonos a naptári évvel, kivéve az év közben alakuló, illetve megszűnő egyéb szervezetnél. A mérleg fordulónapja - a megszűnést kivéve - december 31.”⁴³

A civil szervezetek számviteli kötelezettségei a bevétel nagyság függvényében

2. táblázat

Bevétel	Gazdasági vállalkozási tevékenység bevétele	Mérlegképes könyvelő	Könyvvizsgálat
≤ 50 MILLIÓ FT	≤10 millió Ft	nem szükséges	nem szükséges
	>10 millió Ft	kötelező	
> 50 MILLIÓ FT	≤10 millió Ft	nem szükséges	
	>10millió Ft	kötelező	
	>300 millió Ft		kötelező

Forrás: Dr. Agócs Gergely, 105. oldal alapján [2012]

A táblázat alapján megállapítható, hogy azon szervezetek esetében, akiknél a gazdasági-vállalkozási tevékenységből származó bevétel nem érte el a 10 millió forintot nem szükséges mérlegképes könyvelőt alkalmazni. Abban az esetben, ha az ilyen tevékenységből származó bevétel meghaladja a 10 millió forintot, akkor kötelező alkalmazni. Amennyiben a civil szervezet több mint 50 milliós árbevételt realizált, valamint ha gazdasági-vállalkozási tevékenysége meghaladja a 300 millió forintot, akkor a beszámolót könyvvizsgálóval kell hitelesíteni.

Fontos megemlíteni, hogy ezeknek a civil szervezeteknek a beszámoló mellett el kell készíteni a közhasznúsági mellékletet is. Ezt először a 2012. évre vonatkozóan kellett elkészíteni és a beszámolóval egyidejűleg közzé tenni és letétbe helyezni. A rendelkezés minden működő szervezetre érvényes egy törvényi változásból kifolyólag, ugyanis 2012-

⁴² 224/2000. (XII.19) Kormányrendelet, 6. § (1)

⁴³ 224/2000. (XII.19) Kormányrendelet, 6.§ (2)

től a közhasznú tevékenység és a közhasznú jogállás fogalma elvált egymástól. A közhasznú tevékenységet bármely nonprofit társaság végezheti, ellenben a közhasznú jogállással, amit csak bírósági végzéssel lehet gyakorolni.

A beszámolót az Országos Bírósági Hivatalnál kell letétbe helyezni, ami megtörténhet elektronikus és postai úton is. A közzétételi kötelezettség teljesítése során a beszámolót a civil szervezet székhelyén is ki kell függeszteni.⁴⁴

2.4 A nonprofit szervezetek tevékenységének jelentősége

A nonprofit szervezetek kapcsolatot teremtenek az állam és a lakosság között, ezért meghatározó szerepe van a közösség életében.

A nonprofit szervezetek különböző tevékenységeket láthatnak el, többek között

- adományozó,
- adománygyűjtő,
- felhalmozási célú,
- önszegélyező jellegű,
- szolgáltatásokat nyújtó,
- társadalmi érintkezést szolgáló tevékenységet.⁴⁵

Elmondható, hogy a civil szervezetek hasznosak az egész társadalom számára, mert

- „a sok szervezet közjavakat, közszolgáltatásokat biztosít
- olyan igényekre figyelnek, amelyek speciálisak ahhoz, hogy az állam foglalkozzon velük
- támogatják a közintézményrendszert
- szolidaritást, jótekonyságot gyakorolnak
- a hatalom feletti társadalmi ellenőrzést erősítik
- a közéleti, közösségi aktivitást erősítik
- teret biztosítanak önkifejezésünknek, tenni akarásunknak”⁴⁶

⁴⁴ Dr. Agócs Gergely, Civil Szervezetek Kézikönyve, Emberi Erőforrások Minisztériuma, ISBN 978-963-08-5243-2, 106, 107, 109. oldal

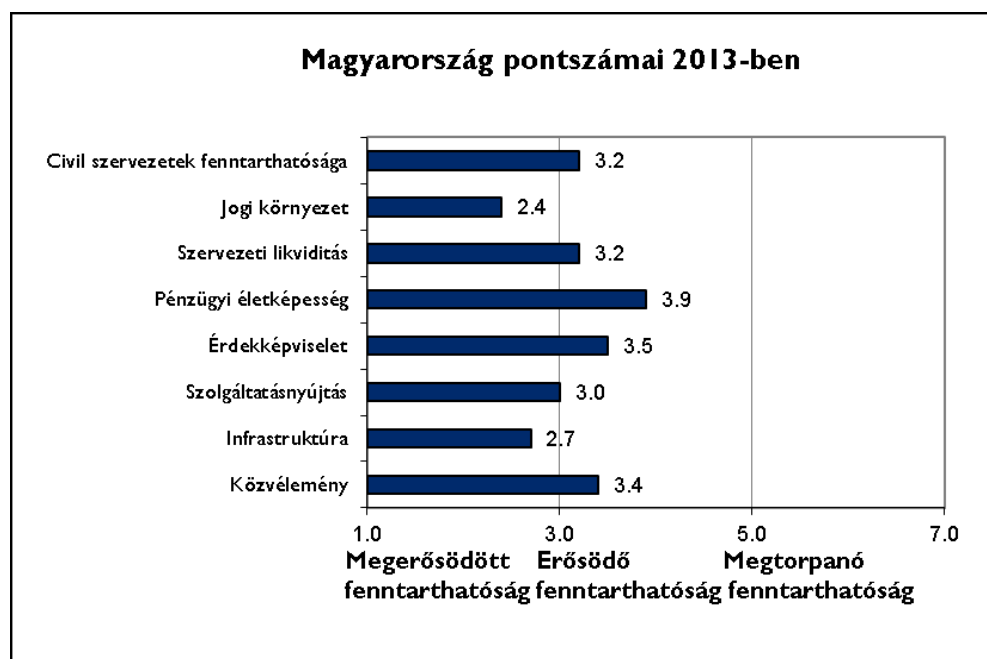
⁴⁵ Bíró Endre, Nonprofit szektor analízis, EMLA Egyesület, ISBN 9632041151, 2002, 39-40. oldal

⁴⁶ <http://nonprofit.hu/content/civil-alapok>, Letöltés: 2014.11.15

3. SZERVEZETEK FENNTARTHATÓSÁGI MUTATÓJA⁴⁷

A következőkben egy aktuális angol tanulmányt szeretnénk bemutatni. 2014 októberében jelent meg az Egyesült Államokban a civil szervezetek fenntarthatósági mutatójáról készült jelentés. 2013-as évre vonatkozóan vizsgálták a kelet-európai és az ázsiai országok teljesítményét.

A különböző országok civil társadalmait méri, és hasonlítja össze a jogi és pénzügyi környezet, a szervezet, az infrastruktúra, az érdekképviselés, a szolgáltatásnyújtás, és a közvélemény általi megítélés vonatkozásában. Mindig van hova fejlődni, a mutatók alapján ebben az esetben különösen igaz.

8. ábra. Magyarország USAID jelentés alapján elért pontszámai

Forrás: http://hungarian.hungary.usembassy.gov/state_dept_reports_hu.html, Letöltés: 2014. 10.18

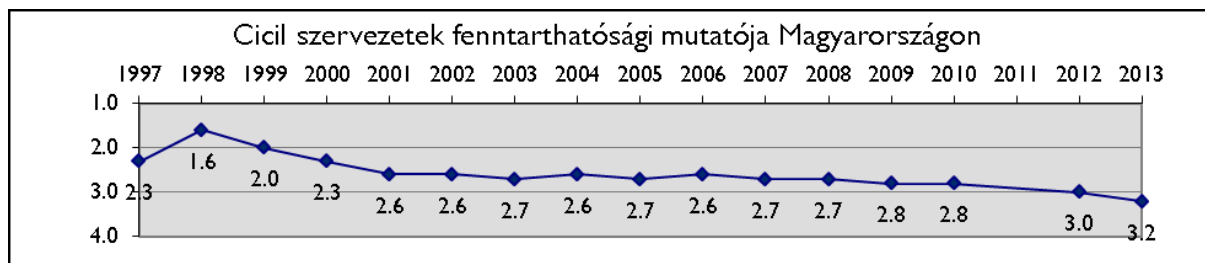
Összességében hazánk **3,2** pontot ért el a 7-ből. Az 1-es pontérték a nagyon erős szintre, a 7-es pedig az alacsony fejlettségre utal.

⁴⁷ http://hungarian.hungary.usembassy.gov/state_dept_reports_hu.html, Letöltés: 2014. 10.18

A tanulmány 29 országot vizsgált. Az európai országok között hazánknál csak Szlovénia ért el rosszabb értéket. Magyarországnál és Szlovákiánál tapasztalható visszaesés az elmúlt évekhez képest.

Nézzük a különböző kategóriák alakulását!

3.1 A civil szervezetek fenntarthatósági mutatója

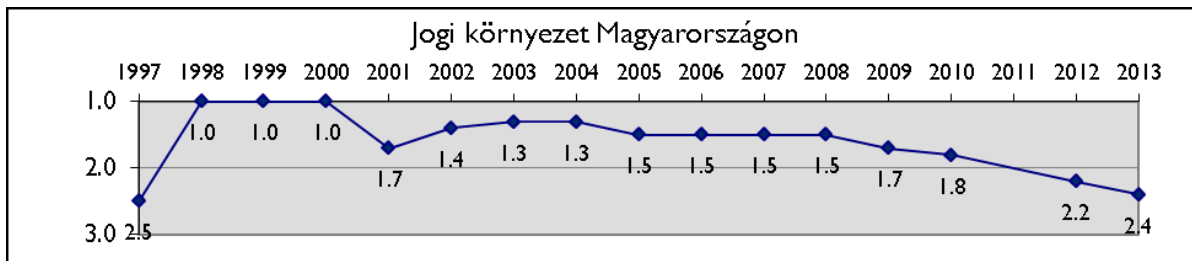
9. ábra. A civil szervezetek fenntarthatósági mutatója

Forrás: http://hungarian.hungary.usembassy.gov/state_dept_reports_hu.html, Letöltés: 2014. 10.18

Az elmúlt évek politikai harcai nagyban befolyásolták a civil szervezetek fenntarthatóságát is. Függetlenül a politikai hovatartozástól, egyre több nonprofit szervezetnek adódnak kétségei, ez bizony a fenntarthatóságot is sorvasztja. A politikai és gazdasági helyzet további romlása miatt felmerül az a kérdés, hogy van-e remény a kilábalásra. Nem csak a lakosság veszítette el a bizalmát, a civil szervezetek jó része sem hisz a változásban. Változások nélkül azonban nincs eredmény!

A KSH adatai alapján megállapítható, hogy 2012-ben csökkent először a civil szervezet száma. Ez részben politikai-gazdasági okokra vezethető vissza. A tanulmány szerint a közkiadások nem átláthatóak, a nonprofit szektor bevételei pedig csökkentek, ami okként szolgálhat a megtorpanáshoz.

3.2 Jogi környezet

10. ábra. Jogi környezet

Forrás: http://hungarian.hungary.usembassy.gov/state_dept_reports_hu.html, Letöltés: 2014. 10.18

2012-ben az új Civil törvény megjelenése, 2014-ben pedig a 2013-ban elfogadott új Ptk. jelentett fejlődést a szervezeteknek. Az újabb követelmények teljesítése érdekében komoly felkészülésre volt szükséges.

A civil törvény célja egy átlátható rendszer megvalósítása, ami biztosítja a gyors ügyintézés, a szervezetek alapításának és működésének hatékony, rugalmas kezelését. Új szabály, hogy közhasznú társaság csak abban az esetben alapítható, ha a tevékenysége jogszabály által meghatározott állami, önkormányzati tevékenységgel függ össze.

Így némileg bonyolultabbá, hosszadalmassá vált a közhasznú társaságok bejegyzése, mivel szükséges jogi szakértő az alapításhoz. Az új szabályozás alapján módosítani kell a társaságok alapszabályát, ezt 2014 májusáig teheték meg.

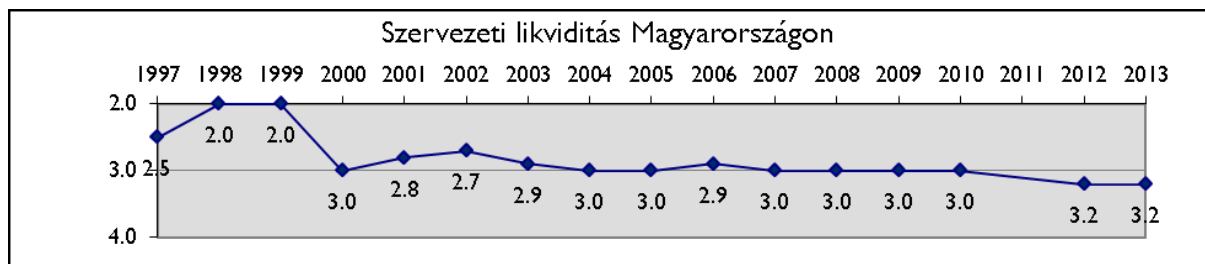
2013 decemberében megalkotott a parlament különböző jogszabályokat, módosításokat annak érdekében, hogy minél gördülékenyebb legyen az új Ptk. bevezetése, valamint álljon összhangban a Civil törvénnyel is. Változás, hogy az adófizetők által felajánlott 1%-ra a civil szervezetek regisztrálhatnak. Az 1%-ból származó bevételből csak 25%, vagy maximum 25 millió Ft költhető működési költségre, 10% - maximum 10 millió Ft reklámra, marketing tevékenységre.

A Polgári Törvénykönyv szerint a nonprofit szervezetek nem dönthetnek önállóan a vezetőségük összeállításáról. Korlátozva van az egyesületeknél, az alapítványoknál a vezető tisztségviselők és a kuratóriumban jelen lévő személyek jogállása, a tagok pedig előre meghatározott időre választhatók.

A civil szervezetek adózásával és jövedelmükkel nem történt a korábbihoz képest változás. Lehetőségük van adókedvezmény igénylésére, azonban aki adományoz, annak semmilyen adózási előnye nem származhat. Több tevékenységcsoport államosításával (például az oktatás egészségügy) a civil szervezetek háttérbe kerültek, illetve kerülnek a különböző pályázatok elbírálása során.

Összességében kijelenthető, hogy a rengetek törvényi módosítás hatására egyre nehezebben átlátható a rendszer. Elmondható, hogy kevesebb megfelelő szakember áll a civil szervezetek eligazítására, részben ennek oka, hogy egyre kevesebb jogász szeretne tevékenykedni a civil jog terén.

3.3 Szervezeti kapacitás

11. ábra. Szervezeti kapacitás

Forrás: http://hungarian.hungary.usembassy.gov/state_dept_reports_hu.html, Letöltés: 2014. 10.18

Legfőbb cél talán az, hogy minél több embert tudjon megmozgatni egy civil szervezet. Az emberek megtartása azonban ennél is nehezebb feladat. Az egyre romló pénzügyi és gazdasági helyzet nem könnyíti meg a szervezetek helyzetét. A dolgozatban többször „emlegetjük” a bizalmukat vesztett embereket.

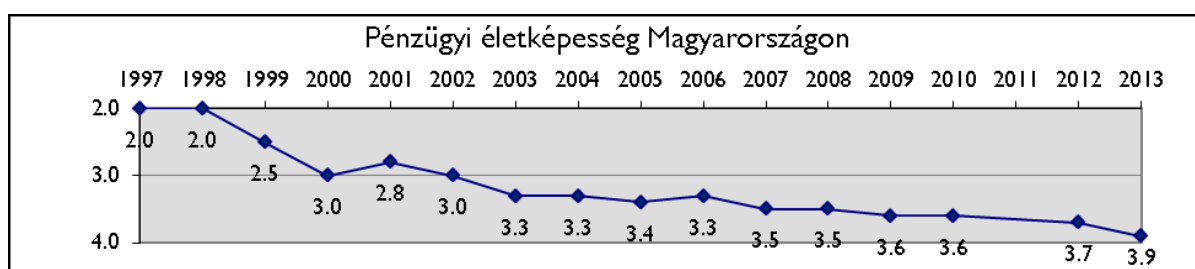
Véleményünk szerint sok minden erre vezethető vissza. Az emberek nem kérnek olyan intézményekből, amelyeknek bármi köze is lenne akár a politikához.

Új intézkedések kellene a civil társadalom támogatására! Egy nagyon jó kezdeményezés került előtérbe, miszerint a középiskolásoknak a bizonyítvány megszerzéséhez 50 órás kötelezően előírt közösségi szolgálatot kell teljesíteniük. A diákok valószínűleg még nem látják ennek a hasznát.

Amilyen nehéz megtalálni a támogatókat, olyannyira időigényes, és precíz munkát igényel a megfelelő foglalkoztatottság kiépítése. Annyira kevés az álláslehetőség, hogy a fiatalok jó részében fel sem merül, hogy ebben a szektorban helyezkedjenek el. A szervezetek jó része kisebb formában működik, ebből adódóan nem rendelkeznek kellően kidolgozott stratégiával a jövő céljait illetően. A bevételi keret szűk, lassan nem a bővülés, hanem a fennmaradás a cél.

Ebből adódóan térjünk át a pénzügyi fenntarthatóságra.

3.4 Pénzügyi fenntarthatóság

12. ábra. Pénzügyi fenntarthatóság

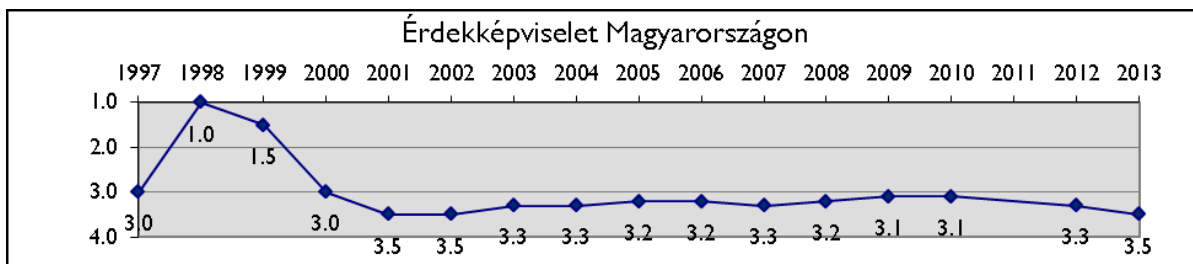
Forrás: http://hungarian.hungary.usembassy.gov/state_dept_reports_hu.html, Letöltés: 2014. 10.18

A diagramon látható, hogy nagymértékű visszaesés tapasztalható. A pénzügyi helyzet fokozatosan romlik. A szervezetek kénytelenek felélni tartalékaikat, több bevételi forrástól és különböző pályázati lehetőségektől estek el az elmúlt években, főként beszélhetünk itt az EU felől áramló pénzmennyiségekről. Fő bevételi forrásuk a Nemzeti Együttműködési Alapból származik, amely 2013-ban 3,5 milliárd Ft-os költségvetéssel gazdálkodott.

Az önkormányzatok jó ideig kivették a részüket különféle alapítványok támogatásában. Az oktatási intézmények állami fenntarthatóság alá kerülése után azonban az ilyen célra létrehozott alapítványokat már nem áll érdekükben támogatni, valamint a megfelelő források sem állnak rendelkezésükre.

A hatékony működéshez elengedhetetlen a további források megléte, önmagában nem elegendő az állam által nyújtott pénzmennyiség. A civil szervezetek lehetőségei azonban behatároltak.

3.5 Érdekérvényesítés

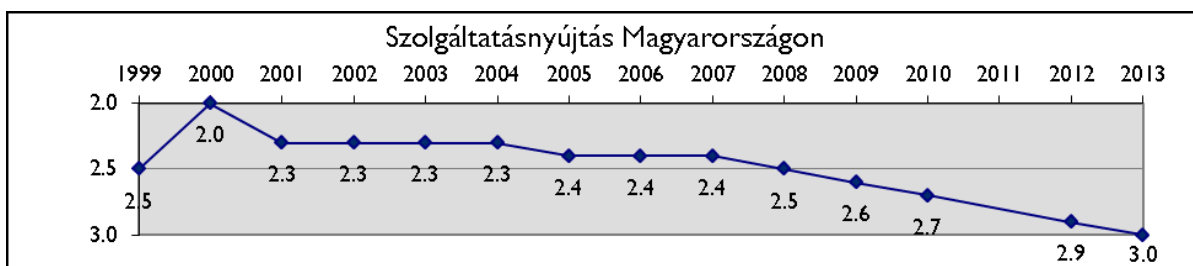

13. ábra. Érdekérvényesítés

Forrás: http://hungarian.hungary.usembassy.gov/state_dept_reports_hu.html, Letöltés: 2014. 10.18

Ez az érték is hanyatló tendenciát mutat. A civil szervezetek véleménye szerint az állam nem a tevékenység szerinti céljaikat szeretné támogatni, hanem segítséget vár a politikai hatalom megszilárdításához. A szervezetek nyíltan nem vállalják álláspontjukat, inkább egymással bizalmas, diplomatikus kapcsolatot ápolnak. Itt van a probléma, ehelyett egy önkéntes együttműködés, összetartás kellene, hogy jellemezze a civil társadalmat.

3.6 Szolgáltatásnyújtás

14. ábra. Szolgáltatásnyújtás

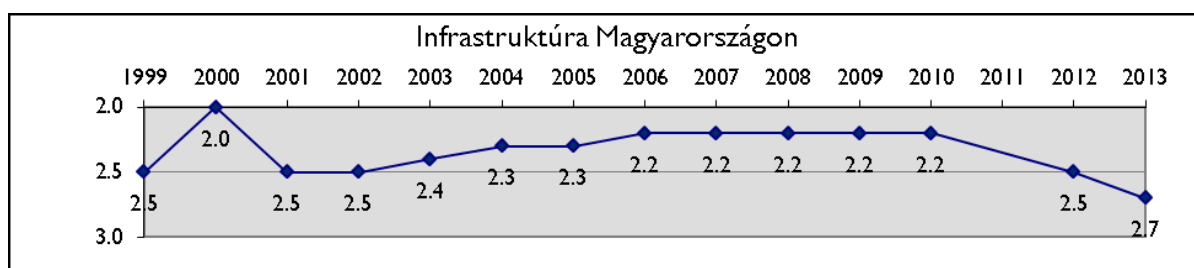
Forrás: http://hungarian.hungary.usembassy.gov/state_dept_reports_hu.html, Letöltés: 2014. 10.18

A civilek által való szolgáltatásnyújtás Magyarországon amint látható fokozatosan csökken. Egyre több területen szükségtelenek, nélkülözhetők a civil szervezetek tevékenysége.

Egy új jogszabály módosítás értelmében, katasztrófa esetén egy adománygyűjtő vonal hívható. Az Emberi Erőforrás Minisztériuma gondoskodik az adományok szétosztásáról az Ökumenikus Segélyszervezet vagy a Baptista Szeretetszolgálattal értekezve.

A szociális szolgáltatások terén is kiszorulnak a civil szervezetek. Kevesebb pénzből kell gazdálkodniuk évről évre, az állam pedig az állami szervezeteket és az egyházakat részesíti előnyben. A helyzethez kell idomulni, a lehetőségeket a leghatékonyabban kihasználni. Ennek érdekében a szervezetek az önkéntes szolgáltatások irányába tolódtak el. Ez némileg kevesebb erőforrást igényel. Az ilyen jellegű szolgáltatásokért általában akkor kell fizetni, ha az ember magas minőségű szolgáltatást vesz igénybe. (speciális tanrendű alapítványi iskola)

3.7 Infrastruktúra

15. ábra. Infrastruktúra

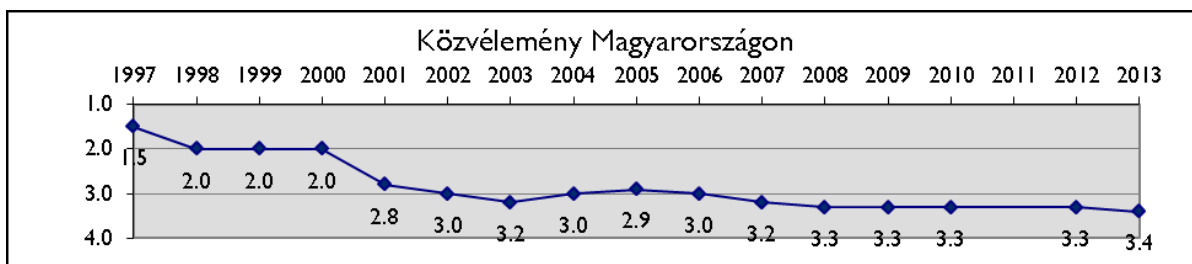
Forrás: http://hungarian.hungary.usembassy.gov/state_dept_reports_hu.html, Letöltés: 2014. 10.18

Az összefogás főként helyi és körzeti, valamint egy meghatározott ügy mentén formálódik ki. A legerősebb kapcsolat a civil szférában a környezetvédők között alakult ki.

Az internet mindennapivá válásával, a különböző közösségi oldalak elterjedésével egyre jellemzőbb az online kezdeményezések, együttműködések.

A helyi adományozás száma nagyon alacsony. Hazánkban Egerben és Ferencvárosban működik közösségi alapítvány, azonban ezek lassan terjeszkednek. Ahhoz, hogy kiépüljön a civil szervezetek infrastruktúrája, egyrészt több adományozásra lenne szükség, hogy a szervezetek minél több területen tudjanak jelen lenni; másrészt a társadalmi szemléletnek is változnia kell.

3.8 Társadalmi megítélés

16. ábra. Társadalmi megítélés

Forrás: http://hungarian.hungary.usembassy.gov/state_dept_reports_hu.html, Letöltés: 2014. 10.18

Volt már jobb is a civil szervezetek megítélése. Befolyásoló tényező a politikai megosztottság.

Fontos, hogy a szervezetek tudják láttatni magukat. Ennek eszköze lenne a média, azonban a civilek itt is akadályokba ütköznek. Mindennapi kapcsolatban kell, hogy legyenek az emberekkel, ahhoz hogy eredményeket érhessenek el. Az az elfogadott, hogy az emberek nagyobb „kedvvel” adományoznak olyan intézményeknek, akik már felmutattak valamit. A társadalmi megítélés a civilek által nyújtott tevékenységek alapján valósul meg.

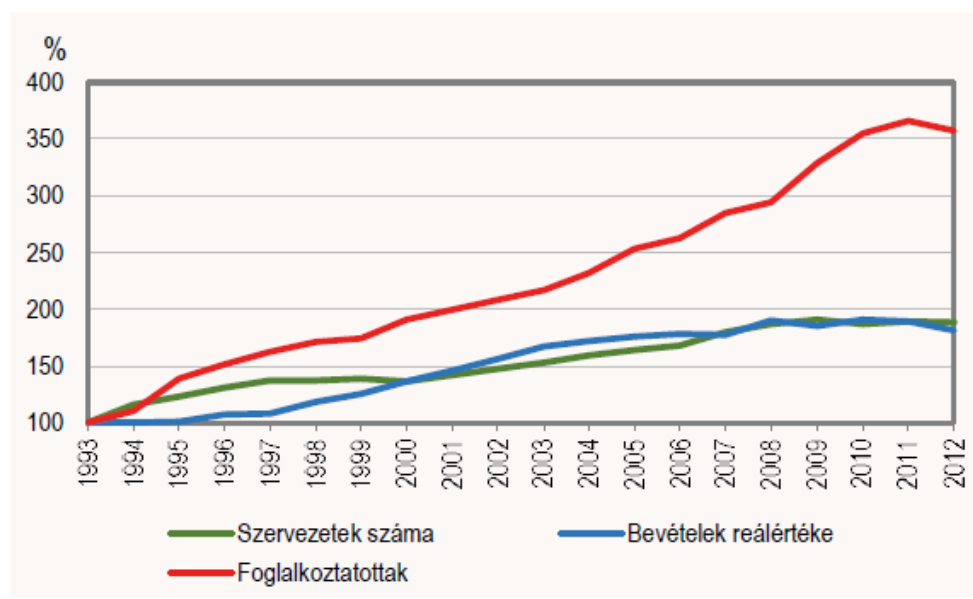
Összességében megállapítható, hogy a 29 ország közül Magyarország nem a legrosszabb helyen áll, azonban az európai országokhoz képest van hova fejlődni. A 7 kategória közül 2013-ban mindnél rosszabb eredményt mutattak ki az előző felméréshez képest. Az állam felől újabb intézkedésekre lesz szükség, ezt a hanyatló tendenciát meg kell fékezni. Nem csak az államnak van fontos szerepe, hanem a társadalmi hozzáálláson is változtatni kell. A legnagyobb haszonélvezője ezeknek a társaságoknak maguk az emberek. Érdekükben kellene, hogy álljon a minél magasabb fokú összetartás. Ennél azonban jóval bonyolultabb és összetettebb a helyzet. Ezeknek a társaságoknak sokkal nagyobb szerepük kellene, hogy legyen. Amíg a társadalomban nem hódítanak nagyobb teret, addig nagymértékű változásra nem lehet számítani, ehhez azonban az állam felől is szükséges az együttműködés.

4. NONPROFIT SZEKTOR ALAKULÁSA

A változás érzékeltetéséhez a szervezetek, a foglalkoztatottak számát és a bevételek alakulását vizsgáltuk. A KSH adatai alapján dolgoztunk. A nonprofit társaságokra vonatkozóan az adatgyűjtés 1993 óta működik, az adatok pedig 2012. évig álltak rendelkezésünkre.

4.1 A nonprofit szektor fejlődése

Az elmúlt években a nonprofit szektornak egyre nagyobb súlya lett a gazdaságban. Az alábbi értékek ezt érzékeltetik. Egyre több munkaerőt képes befogadni és foglalkoztatni, növekvő bevétellel tud gazdálkodni, amit a társadalom szereplőire fordít. Friss információnk nincs a 2013-as évre vonatkozóan, azonban az elmúlt évi tapasztalatok alapján csekély változásra lehet következtetni.

17. ábra. A nonprofit szervezet fejlődése

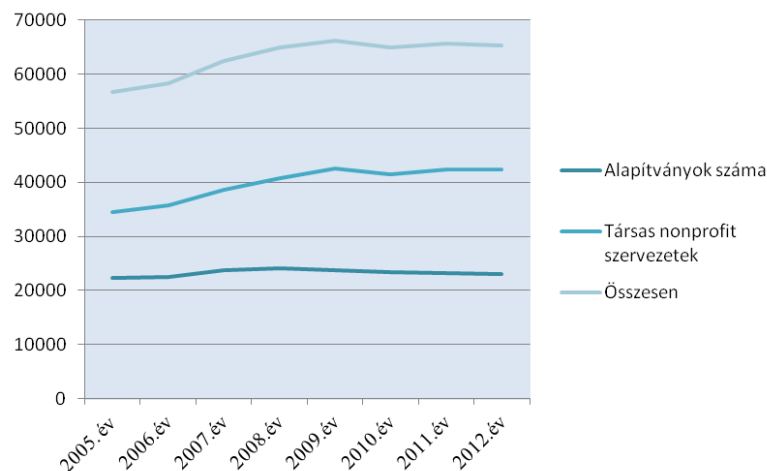
Forrás: <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/nonprofit/nonprofit12.pdf>, Letöltés: 2014.10.19

Megfigyelhető, hogy ezek a mutatók folyamatosan emelkedtek. A szervezetek számánál valamint a bevételek reálértékénél az első megtorpanás 2008-ban következett be. A foglalkoztatottság elég nagymértékben nőtt, azonban itt is tapasztalható a visszaesés.

A következőkben külön – külön számszerűsítjük ezeket az értékeket.

4.2 A nonprofit szervezetek számának alakulása 2005-2012⁴⁸

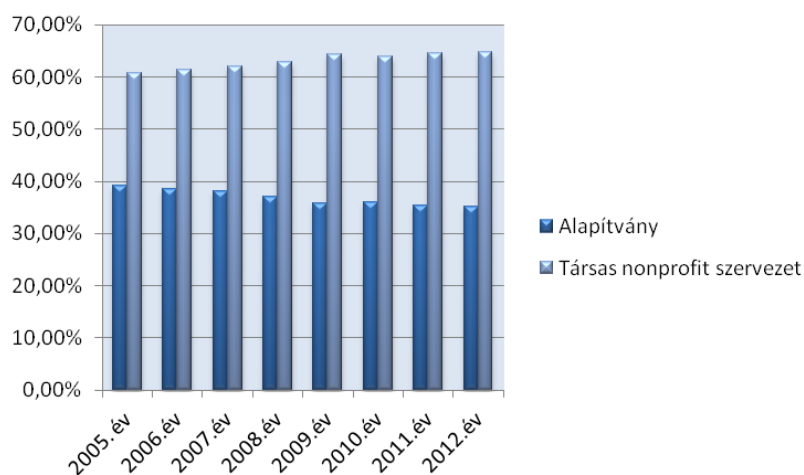
Az alapítványok és a társas nonprofit szervezetek alakulását külön tüntetjük fel. Társas nonprofit szervezeteknek minősülnek, akik nem tartoznak az alapítványi besorolás közé. Az alábbi diagramokon látható, hogy az összes szervezetek kb. egyharmada működik alapítványi formában. Ezt az értéket kiegyensúlyozottnak tekinthetjük.

18. ábra. A nonprofit szervezetek alakulása

Forrás: Saját szerkesztés, http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpg003.html

Az alapítványok az évek során megőrizték a kb. 40%-os arányukat az összes többi szervezetekhez képest.

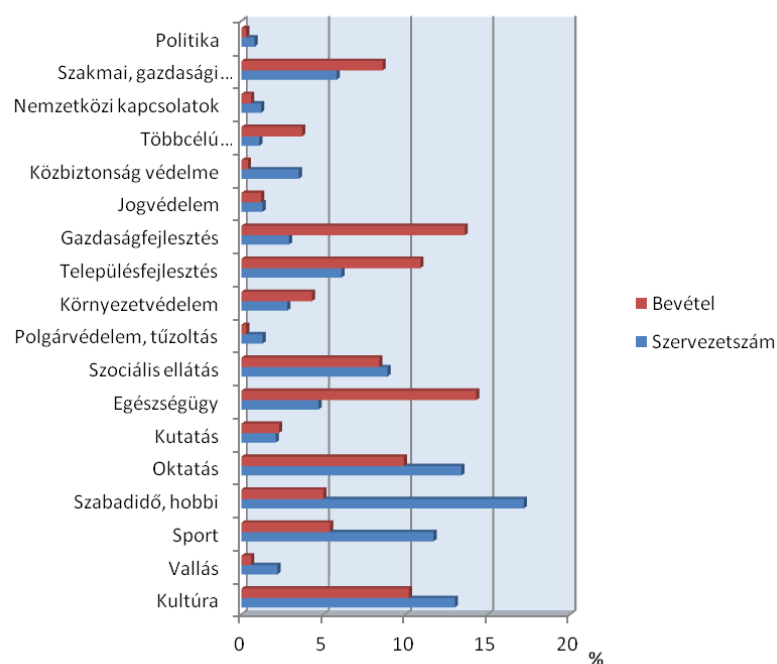
19. ábra. Megoszlásuk alakulása

Forrás: Saját szerkesztés, http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpg003.html

⁴⁸ http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpg003.html, Letöltés: 2014.10.20

A harmadik szektorban a szervezeti forma alapján az egyesületek vannak többségben a KSH adatai alapján (1. ábrán látható), azonban az alapítványok kezdetben több bevételt tudtak realizálni. Mára, és az elmúlt néhány évre ez már nem mondható el.

Az alábbi diagramon megfigyelhető, hogy tevékenységcsoportok szerint miként oszlott el a bevétel a nonprofit szervezetek között, valamint látható, hogy a szervezetek milyen arányban tevékenykedtek a különböző tevékenységek közül.

20. ábra. A nonprofit szervezetek számának, bevételének megoszlása tevékenységcsoportok szerint, 2012

Forrás: Saját szerkesztés,

http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpg004.html, Letöltés: 2014.10.17.

Évek óta a kultúra, az egészségügy, a település- és gazdaságfejlesztés volt meghatározó. Említhetjük még az oktatást, 2012-ben az alapítványok 32%-a, társas nonprofit szervezetek 3,3%-a végzett ilyen jellegű tevékenységet. Összességében a nonprofit szervezetek a 13,4%-a járult hozzá az oktatáshoz. Ehhez képest az összes bevétel 9,9%-át - ami 124227 millió Ft - birtokolták. Véleményünk szerint fontosak a fent említett tevékenységek is, azonban nem elhanyagolható a megfelelő humán erőforrás képzése sem.

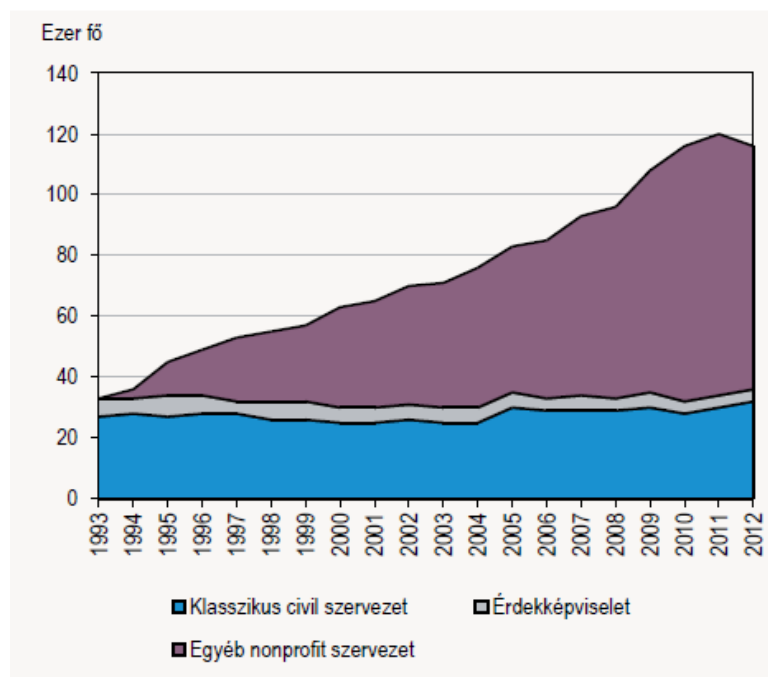
Ebből adódóan térjünk át a foglalkoztatottságra.

4.3 Humánerőforrás⁴⁹

A nonprofit társaságokat sajátos szervezeteknek tekinthetjük. Ellentétben állnak a gazdasági társaságok humánerőforrás stratégiájával. Míg a vállalkozások a kiemelkedő teljesítményt nyújtó, szakmailag leginkább megfelelő személyeket keresik, addig a nonprofit szervezeteknek nem csak ez az elsődleges célja, hanem többek között a megváltozott munkaképességű, hátrányos helyzetű személyek felzárkóztatása is.

2012-ben 12 563 fogyatékossgal élőt foglalkoztatott a szektor, ebből az értékből több mint 5 ezer mozgáskorlátozott, 2500 értelmi fogyatékos és 2000 fő látás és hallássérült volt.

Az elmúlt években a foglalkoztatottság kiemelkedően emelkedett, azonban 2012-ben visszaesés következett be.

21. ábra. A foglalkoztatottak száma, 1993-2012

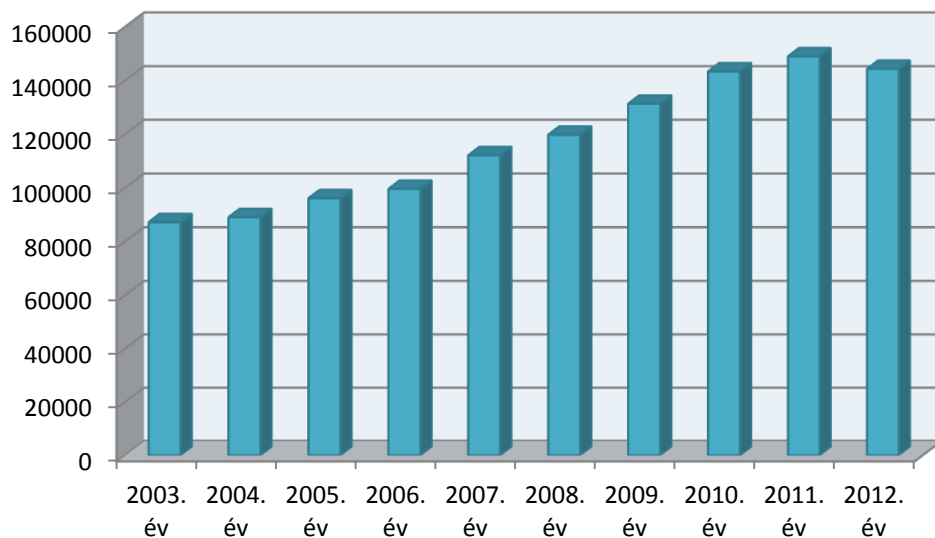
Forrás: KSH Statisztikai Tükör, 2014. július 30.

http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/nonprofit/nonprofit_humanero12.pdf

⁴⁹ http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/nonprofit/nonprofit_humanero12.pdf, Letöltés: 2014. 11.03.

Az egyéb nonprofit szervezetek körében nagymértékű volt a foglalkoztatottság emelkedése. Ide tartoznak a már említett nonprofit gazdasági társaságok, és a közalapítványok is, gazdálkodásuk nagyon hasonló a profitszerzésre irányuló tevékenységekkel. Látható, hogy a klasszikus civil szervezetek (egyesületek, alapítványok) és az érdekképviselések az elmúlt években nem tudtak több munkaerőt befogadni.

2003 óta folyamatos növekedés tapasztalható a nonprofit szervezetekben foglalkoztatottak számában. 2012-ben a KSH jelentése alapján 144 ezer fizetett alkalmazott volt jelen a szférában, kétharmaduk főállásban, majdnem 40 ezren részmunkaidőben, és 9 ezren pedig nem főállású alkalmazottak voltak.

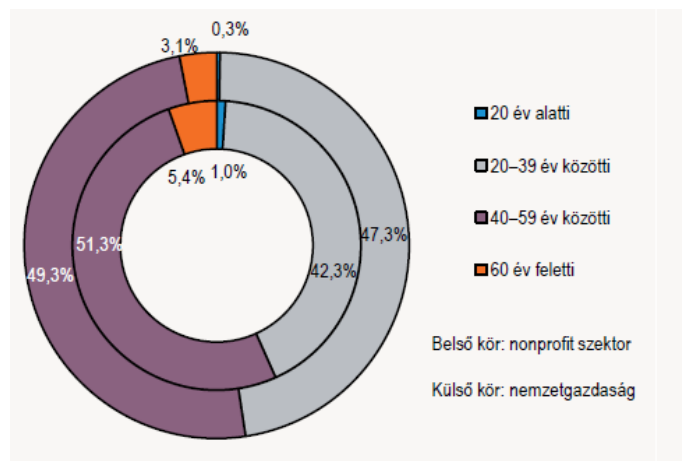
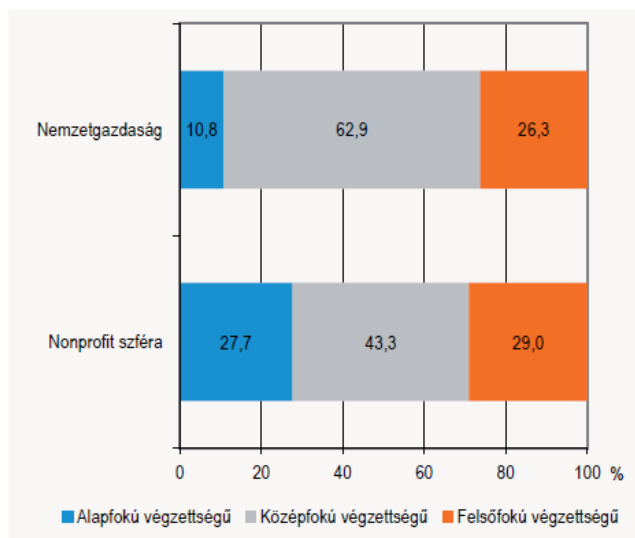
22. ábra. A nonprofit szektorban foglalkoztatottak száma, 2003-2012

Forrás: Saját szerkesztés,
<http://statinfo.ksh.hu/Stainfo/haDetails.jsp?query=kshquery&lang=hu>, Letöltés:
2014.11.07.

A nemzetgazdasághoz viszonyítva a szektoron belül még mindig alacsony a foglalkoztatottság. 2012-ben az összes foglalkoztatott 4%-a dolgozott ilyen területen.

A nonprofit szektorban az alapfokú végzettségű emberek nagyobb százalékban tudnak elhelyezkedni, 2012-ben a nonprofit szférában tevékenykedők 27,7%-a rendelkezett alapfokú képesítéssel, nemzetgazdasági szinten ez 10,8% volt. Véleményünk szerint ebbe

az értékbe sokat számít az önkéntesek tevékenysége, hiszen különösebb képesítéssel nem kell rendelkezni az ilyen jellegű tevékenység végzéséhez. A felsőfokú képesítés aránya majdhogynem hasonlóan alakult.

23. ábra. Életkor szerinti megoszlás

24. ábra. Iskolai végzettség szerinti megoszlás

Forrás: KSH Statisztikai tükör, 2014. július 30.

http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/nonprofit/nonprofit_humanero12.pdf, Letöltés: 2014.11.03.

Korcsoporthoz szerint megfigyelhető, hogy a nonprofit szektor 51,3%-ban 40-59 év közötti embereket alkalmaz. Nagyon csekély a 20 év alatti foglalkoztatottság, a fiatalok körében az önkéntes tevékenységnek kevés jelentősége van, ám a nemzetgazdaságban ez az érték még ennél is alacsonyabb. Ez egyrészt betudható annak, hogy az ifjúság körében kitolódottak a tanulmányok. Az idősebb korosztályt nagyobb mértékben foglalkoztatja ez a szektor. Elsősorban a nyugdíjasokra gondolhatunk itt, akik szívesen átadják megszerzett élettapasztalatukat a fiatalabb generációknak, ezáltal is a társadalom további hasznos tagjaiként ténykedhetnek. Ennek következtében nem érzik elszigetelve, magányosnak magukat és megőrizhetik mentalitásukat.

5. ÖNKÉNTESSEG

„Az önkéntes munkának minden emberi közösségben és minden korban helye volt, helye van és lesz is minden bizonnyal.”⁵⁰ Eredete leginkább arra vezethető vissza, hogy az emberek által igényelt szolgáltatások folyamatosan gyarapodnak, ezek kielégítésére az állam és a piac nem tud teljes mértékben eleget tenni. Fontos, hogy az emberek maguk is hozzájáruljanak a közösségi élethez; a civil szférához a kielégítetlen igények teljesítése érdekében.⁵¹

Az önkéntesség olyan tevékenység, amelyet saját akaratunkból az egyéni motivációnk alapján közvetlenül vagy valamilyen szervezeten keresztül tudunk gyakorolni, amelyet ellenszolgáltatás nélkül más személyek megsegítésére vagy a társadalom pozitív előremozdítása érdekében tehetünk. Mindenki beletartozhat egy önkéntes csoportba, aki hajlandó közös cél érdekében tevékenykedni, függetlenül attól, hogy ez a tevékenység mekkora áldozatot, időráfordítást igényel az önkéntes részéről, hiszen bármilyen kis segítség előrelépést jelenthet embertársainknak.

Az önkéntesség egy kiváló alkalom, amelyben az egyén részt vehet a társadalmi tevékenységben, hozzájárulva a szegénység mérsékléséhez, az egyes társadalmi rétegek elszigetelődésének javításához. Az idősek és a hátrányos helyzetűek életvitele is javítható. Az önkéntesek munkája által létrejöhet egy egységes társadalom, amelynek alapja a bizalom és az emberek közötti összetartó erő. Nemtől, kortól, vallástól és nemzetiségtől függetlenül lehet gyakorolni, akár belföldön és külföldön is.

Összességében hozzájárul a minket körül vevő világ és a társadalmunk jobbá tételéhez.

Átfogja a különböző társadalmi rétegeket kezdve az idős emberektől egészen a fiatalságig.

Egy önkéntes tevékenység folytatásához leginkább szükséges adottságok a türelmesség, a másokkal való együttműködés, empátia, jóindulat, önzetlenség, erős motivációs hajlam és cserébe nem várnak el semmiféle viszonzást.

Az önkéntes munka lehetővé teszi az egyén felesleges idejének hatékony eltöltését, azáltal új ismeretekkel, tapasztalatokkal és élményekkel gazdagodhatnak, amit későbbiekben mindenképpen kamatoztatni tudnak mind a személyes életükben, mind pedig a munka világában. Az új emberek megismerése mellett fejleszthetik készségeiket és hozzájárul az emberi kapcsolatok ápolásához.

⁵⁰ Bíró Endre, Nonprofit szektor analízis, EMLA Egyesület, ISBN 9632041151, 2002, 52.oldal

⁵¹ Bíró Endre, Nonprofit szektor analízis, EMLA Egyesület, ISBN 9632041151, 2002, 52.oldal

Az emberek jártasságot szerezhetnek a szervezés és a kommunikáció területén. Elsősorban a fiatalok körében megszerzett tapasztalatok jövedelmezőek a munka világában, sokan ezen tevékenységek folytán jutnak később fizetett munkahelyhez. Az önkéntes munka fejlődést biztosít, hogy egy életen át folyamatosan képezzük magunkat.

Az önkéntes munka lehet szervezett formájú önkéntes szolgálat, ami azt jelenti, hogy ez az önkéntes elsődleges küldetése, tehát ezt nem csak szabadidejében végzi, hanem rendszeresen. Fontos megemlíteni, hogy nincs bejelentett állandó munkahelye, és nem folytat tanulmányokat sem. Ezen kívül beszélhetünk helyi közösségért végzett önkéntes munkáról is.

Ezek lehetnek:

- közreműködés a társadalmi életben
- közérdekű ügyek érdekében való szerepvállalás, a fogyasztók érdekeinek védelme
- jótekonyság, segítségnyújtás különösen a rászoruló társadalmi csoportoknak, például időseknek, fogyatékkal élőknek
- vallási környezetben való részvétel és közreműködés
- megbecsült polgárok, akik tudományos intézmények tevékenységében vesznek részt

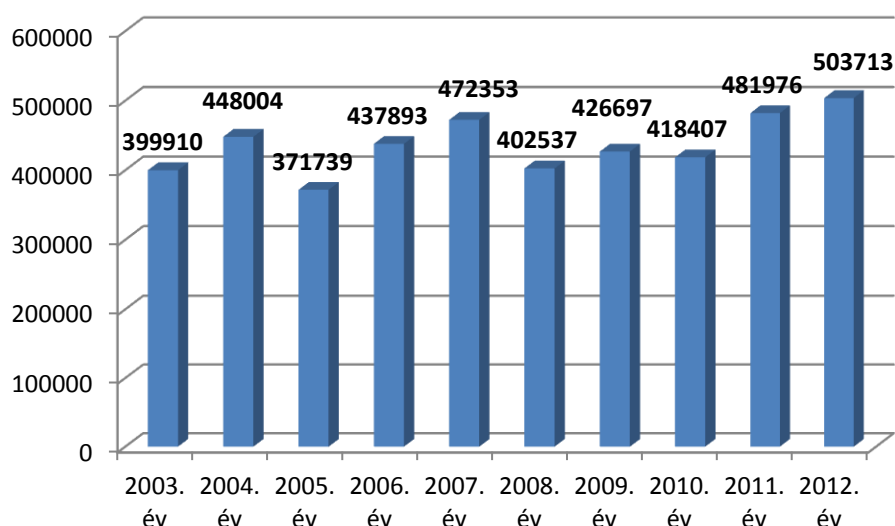
Az önkéntes tevékenység az alábbi területeken van jelen: sport, kultúra, egészségügy, oktatás, ifjúság, társadalom, környezetvédelem, katasztrófavédelem, fogyasztóvédelem.

Az önkéntes munka típusai között említhetők:

- a cégek saját maguk számára rendezett különféle programok, a munkavállalók élethelyzetének javítása érdekében,
- lakóhelyünk és környezetünk rendben tartása, megfelelő komfort érzet biztosítása, önkormányzatok és a lakosság által is,
- alkalmilag egy-egy program érdekében fogadott önkéntes segítők,
- rendszeres, folyamatos jótekonyság segítségnyújtás,
- katasztrófa esetén az önkéntes segítők bevonása a megfelelő helyzet elhárítása érdekében (árvíz esetén homokzsákok hordása)⁵²

⁵² <http://www.munkajog.hu/rovatok/napi-hr/az-onkentesseg-mint-lehetseges-szervezeti-eroforras>, Letöltés: 2014.10.25.

A következő oszlopdiaagram szemlélteti az önkéntesek létszámának alakulását 2003-tól 2012-ig. Az évek során a létszámukban ingadozás mutatkozik, 2005-ös évben nyújtottak legkevesebb önkéntes segítséget, majd ezt követően 2008-ban is visszaesés mutatkozott, ami a gazdasági válság tetőzésének is betudható. 2012-es évben mégis számottevő növekedés figyelhető meg, ami a 2011-es Önkéntes Stratégia évének is köszönhető.

25. ábra. Az önkéntesek számának alakulása, 2003-2012

Forrás: Saját szerkesztés,

<http://statinfo.ksh.hu/Stainfo/haDetails.jsp?query=kshquery&lang=hu>, Letöltés:

2014.11.07

5.1 Ki lehet önkéntes?

A 2005. évi LXXXVIII. törvény szabályozza, hogy a törvény hatálya alatt ki lehet önkéntes. A törvény hatálya kiterjed a természetes és jogi személynél és egyéni cégnél magyar állampolgár által végzett közérdekű önkéntes tevékenységre. A törvény lehetőséget ad külföldi önkéntes szolgálat teljesítésére. A törvény hatálya nem terjed ki a véradásra, önkéntes tűzoltó szolgálatra, polgárőri tevékenységre valamint a középiskolások számára kötelezően előírt 50 órás közösségi szolgálatra.⁵³

Önkéntes lehet, minden tízedik életévét betöltött személy, aki olyan tevékenységeket végezhet, amely megfelel a törvény által előírt feltételeknek, a tevékenység folytatásához

⁵³ 2005. évi LXXXVIII. törvény, 1§

a törvény nem írja elő a jogviszony fennállását, és az önkéntes törvény hatálya kiterjed a tevékenység végzésére.⁵⁴

További feltételek az önkéntes tevékenység végzéséhez:

- nem töltötte be vagy még 16 éves: ilyen tevékenységet csak Magyarországon végezhet. Tanítási napon naponta 2 órát, tanítási napon kívül és tanítási szünetben naponta 3 órát. A napi tevékenység befejezése és következő napi tevékenység megkezdése között el kell telnie 14 órának, ahhoz hogy újból önkéntes tevékenységet végezhesse. Ezen kívül a törvény meghatározza, hogy este 8 órától reggel 6-óraig terjedő időszakban nem gyakorolhatja a tevékenységet.
- ha 16-18 éves: naponta maximum 4,5 órát és hetente legfeljebb 18 óra végezhető, és itt is érvényes a 14 órás pihenő idő.
- elmúlt 18 (de korlátozottan cselekvőképes): önkéntes tevékenységet csak akkor folytathat, amennyiben a szellemi és a fizikai képessége megfelel a feladat ellátásához.⁵⁵

Az önkéntességhez az egyén ismereteire, az eddig megszerzett **tudására, tapasztalataira** és **készségeire** van szükség, amit embertársainak önzetlenül átad. Már többször említettek alapján szem előtt kell tartani, hogy ezért nem járhat ellenszolgáltatás. A feladatok leghatékonyabb ellátása érdekében a törvény engedélyt ad bizonyos díjazásnak nem minősülő juttatások átadásához.

Önkéntesnek adómentes nyújtható:

- munkaruházat, védőfelszerelés
- utazás, szállás, étkezési költségek
- védőoltás, szűrővizsgálat
- iskolarendszeren kívüli képzés
- élet-, egészség-, baleset-, felelősségbiztosítás
- Jutalom: „*annak éves összege nem haladja meg a kötelező legkisebb munkabér mindenkori havi összegének húsz százalékát-t.*”⁵⁶

⁵⁴ 2005. évi LXXXVIII. törvény, 4§ (2)

⁵⁵ 2005. évi LXXXVIII. törvény, 5§

⁵⁶ 2005. évi LXXXVIII. törvény, 2§ (3)

A legtöbb önkéntes tevékenység végzése nincs feltételhez kötve, néhányhoz azonban szükségszerűek például különböző képesítések vagy akár egészségügyi alkalmassági vizsgálat is. Van olyan befogadó szervezet, amely feltételként előszabja egy speciális képzés elvégzését.

Fogadó szervezet lehet:

- a) a helyi önkormányzat, és általuk létrehozott társulatok, illetve a nemzetiségi önkormányzatok, akik a közérdekű tevékenységek feladatai látják el.
- b) a költségvetési szerv az alapfeladatainak ellátása érdekében fogadhat;
- c) a magyarországi székhelyű civil szervezet, közhasznú szervezet a közhasznú tevékenységével kapcsolatos és a működése során felmerülő feladatok körében;
- d) a magyarországi székhelyű egyház vagy vallási tevékenységet végző szerv a hitvallásával és a közcélú cselekedeteivel összefüggő kötelességei körében;
- e) a magyar törvény által előírt jogképes engedéllyel rendelkező közszolgáltatásban részt vevő intézmények, ezek közé tartozik például: szociális, gyermekjóléti, gyermekvédelmi szolgáltató, illetve intézmény, egészségügyi szolgáltató, köznevelési intézmény, közművelődési intézmény.
- f) a nem jogképes befogadó szervezet fenntartója a törvényben előírt fogadó intézmények közszolgáltatásaira vonatkozó többlétszolgáltatások körében.⁵⁷

Önkéntes tevékenység végzéséről önkéntes szerződés köthető, amely lehetséges szóban illetve írásban. Vannak olyan esetek, amikor a törvény kötelezően előírja, hogy mikor szükséges a tevékenység gyakorlásához szerződést készíteni. Ezek:

- ✓ minimum 10 napra kötik, vagy határozatlan időtartamra szól
- ✓ külföldön ellátott önkéntes tevékenység esetén
- ✓ az önkéntes tevékenységért ellenszolgáltatás jár
- ✓ ha az önkéntes igényli
- ✓ a törvény által kötelezően előírt
- ✓ ha az önkéntes engedélyhez kötött tevékenységet végez
- ✓ Európai Unió kívüli tagállamból érkező személy, nem sorolhatjuk ide a menekült, bevándorolt, letelepedett személyeket

⁵⁷ 2005. évi LXXXVIII. törvény, 3§ (1)

- ✓ abban az esetben, ha törvény által korlátozva van valamelyik szereplő felmondási joga⁵⁸

A Szerződés kötelező tartalmi elemeinek tartalmaznia kell a tevékenység végzéséhez kapcsolódó legfontosabb információkat:

- ✓ önkéntes által ellátott feladatok
- ✓ a tevékenység végzésének helyszínét
- ✓ a tevékenység végzéséhez szükséges időt és pihenőidőt
- ✓ azokat a fizetéseket, amelyet az önkéntes részére juttatnak (ezekről, szerződés megszűnése esetén is határozni kell)⁵⁹

Nem csak az önkénteseket szabályozza a törvény, hanem előírja a fogadó szervezetek bejelentési kötelezettségét is, amit a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium felé kell teljesíteni. A minisztérium által vezetett nyilvántartás a Civil infó portálján mindenki számára elérhető.

Ennek a feltételt a fogadó szervezetnek teljesíteni kell már az önkéntes fogadása előtt, de legkésőbb a tevékenység megkezdését követő 15 napon belül.

A fogadó szervezet kötelezettsége, hogy megfelelő feltételeket teremtsen az önkéntes tevékenység ellátásához, lényeges, hogy körültekintő tájékoztatást, és információkat adjon a feladatok teljesítéséhez. Kiskorú egyén esetén felügyeletet kell rendelkezésre bocsátani.⁶⁰

5.2 Önkéntesség Európai Éve 2011

Az állam is hozzá szeretett volna járulni az önkéntesség helyzetének javításához, előremozdításához. A törekvések között említhetjük meg az Önkéntesség Európai Éve megmozdulást és a Nemzeti Önkéntes Stratégia kidolgozását.

⁵⁸ 2005. évi LXXXVIII. törvény, 6§

⁵⁹ <http://www.bmoc.hu/sites/default/files/jogihatter/jogokeskotelezettsegekonkenteseznek.pdf>, Letöltés: 2014. 11.06.

⁶⁰ <http://www.bmoc.hu/sites/default/files/jogihatter/jogokeskotelezettsegekonkenteseznek.pdf>, Letöltés: 2014. 11.06.

Az Európai Bizottság kezdeményezésére az Európai Tanács 2009-ben elfogadta azt az előterjesztést, hogy a 2011-es év az Önkéntesség Európai Éve lehessen. 2011-ben volt a tízedik évfordulója a nemzetközi önkéntesség évének.⁶¹

Az Európai Unió küldetése az volt, hogy egy éven keresztül intenzíven népszerűsítse az önkéntességet, és kifejezze tiszteletét az eddigi önkéntesek szolgálataiért. Továbbá szeretné kiemelni az önkéntes tevékenység során megszerezhető értékeket és növeli az emberek közreműködését a jövőbeni nehézségek kiküszöbölésében, ezáltal hozzájárulva a gazdasági válság okozott károk enyhítéséhez.

A program célja az volt, hogy erősítse a társadalmon belüli emberi kapcsolatokat, azonban ehhez nélkülözhetetlen volt az emberek szerepvállalása is.⁶²

Az önkéntesség európai évében az Európai Unió célkitűzései:

- az önkéntességet körülvevő környezet megteremtése
- az önkéntességgel foglalkozó intézmények működési hatékonyságának a növelése
- a tevékenység folyamán elsajátított ismeretek mások általi elismerése
- előtérbe helyezni az emberek tudatos önkéntességre való nevelését⁶³

Hazánk is részt vett a meghirdetett önkéntességi évben. Ennek keretében rendezvényt tartottak a programban foglalt célok elérése érdekében.

Többek között megrendezésre került:

- 2011. július első hetében az önkéntesek hete
- iskolák körében szervezett önkéntes programok
- megyei road show-k
- Önkéntességért Díj⁶⁴

Az Európai Unió önkéntesség évének köszönhetően indítványozták a Nemzeti Önkéntes Stratégia megalkotását, amelyet különböző üzletemberek, egyházak és civil szervezetek javasoltak.

⁶¹ <http://onkentes.hu/cikkek/az-onkentesseg-kiemelt-szerepet-kap-2011-ben> , Letöltés:2014.11.13.

⁶² http://ec.europa.eu/news/employment/110106_hu.htm, Letöltés: 2014.11.13.

⁶³ http://www.civilhazveszprem.hu/down/onk_doku/onkentesseg_eu_eve.pdf, Letöltés: 2014.11.13

⁶⁴ http://www.civilhazveszprem.hu/down/onk_doku/onkentesseg_eu_eve.pdf, Letöltés: 2014.11.13.

5.3 Nemzeti Önkéntes Stratégia⁶⁵

A stratégia 2012-től 2020-ig nyújt iránymutatást a célok elérésére. A Kormány együttműködést kér minden civil szervezettől, egyházaktól és egyéb intézményektől, hogy a stratégiában megfogalmazottak a tervek alapján véghezvihetők legyenek.

A Nemzeti Önkéntes Stratégia célja, hogy a magyar állampolgároknak tudatosítsa a felelősséget a társadalom többi tagjaival szemben. A stratégia azt az üzenetet hordozza, hogy a társadalom egészére nézve hasznos, ezért célszerű lenne a jelentőségét magasabb szintre emelni.

Fontos kihangsúlyozni, hogy a stratégia a társadalmi és gazdasági élet háttérbe szorult területeinek az értékeinek a megtartását helyezi előtérbe.

A Stratégiai tervből néhány fontosabb középtávú feladatot emeltünk ki:

- az önkéntesség oktatásának beemelése az iskolarendszerbe
- az önkéntesek képzéséhez szükséges források előteremtése
- az önkéntesség aspektusainak előtérbe helyezése a pályázati pénzek szétosztása során
- az önkéntes tevékenység barátságos feltételeinek jogszabályi megteremtése
- intézményeket nyilvántartó rendszer számítástechnikai fejlesztése
- naprakész információk biztosítása

A 2012. évi felmérés alapján a következő eredményességi mutatókat állapították meg 2020-ra:

- A felnőtt társadalom minimum 25%-a működjön közre legalább egy alkalommal bármilyen önkéntes rendezvényen.
- Valósuljon meg az intézmények, szervezetek folyamatos, időszerű adatbázisban lévő nyilvántartása.
- Olyan események rendezése, amely 30%-ban két vagy több szektor közreműködésével jött létre, és 50 vagy ennél több önkéntest tud bevonni a programokba.
- El kell érni, hogy a felnőtt társadalom 20%-a legyen tudatában az önkéntességgel és a vele kapcsolatos legfontosabb információkkal.

⁶⁵ 1068/2012. (III:20.) Kormány határozat

- 3 évente szükséges nyilvánosságra hozni az önkéntességről felhalmozott információkat
- Az önkéntes tevékenységek 20 %-kal járuljanak hozzá, a munkanélküliek állástalálásához.
- Az ország 200 legnagyobb vállalata közül legalább az 50%-a vegyen részt önkéntes szolgálatban
- A stratégia végére a 18 és 26 év közötti fiatalok jelenléte az önkéntes programokban növekedjen minimum 25%-kal.
- Az idősebb korosztály részvétele 50%-kal emelkedjen.
- Az Önkéntességért Díj kiosztására minden évben sor kerüljön.
- Az önkéntesség népszerűsítésében részt vevő megyei centrumok működéséhez szükséges pénzforrások biztosítottak.

A stratégia egyetemes célja, hogy az időszak végére, azaz 2020-ra Magyarország elérje azon Európai tagállamok színvonalát, ahol már a nevelés kezdetétől nagy gondosságot fordítanak az önkéntességre, megszilárdítják bennük a tudatosságot az önkéntességgel kapcsolatban, ami az egész életük során végig kísérheti őket, ezáltal megerősítve a nemzeti önkéntes kultúrát. Nem csupán a nyugati országokhoz való csatlakozás miatt szükséges a stratégia megvalósítása, hanem fenn áll a veszélye annak, hogy a már most hátrányos helyzetű csoportok később még nehezebben tudnak bekapcsolódni a társadalmi folyamatokba. Ezen felül a jövőben felmerülő problémák megoldása is nehézséget okozhat, ami nem csak az országról kialakított képet, de a hatékonyságot is befolyásolja. A kutatások és tanulmányok azt nyomatékosítják, hogy az önkéntesség a civilizációs folyamat része.

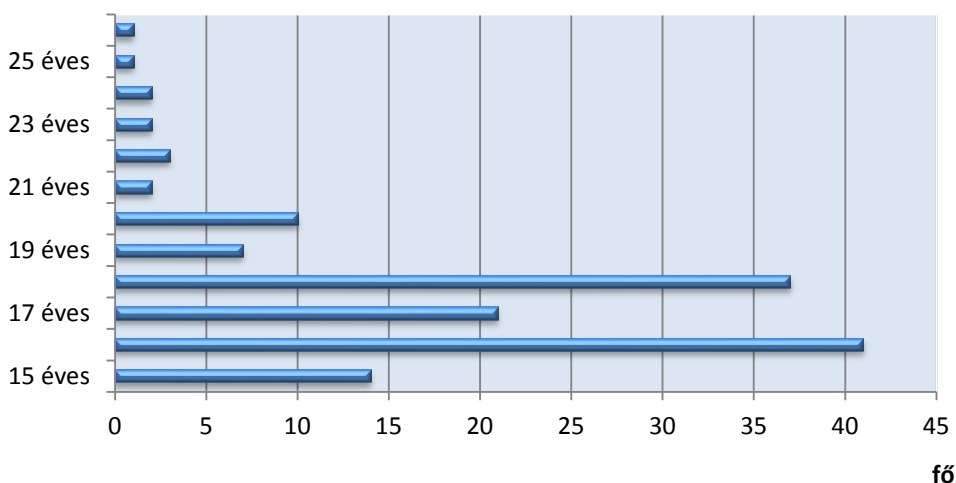
A következőkben szeretnénk bemutatni a kvantitatív és a kvalitatív módszer során tudomásunkra jutott információkat, és az azokból levont következtetéseinket.

6. KVANTITATÍV MÓDSZER

A dolgozatunkban megfogalmazott hipotéziseink elemzéséhez nyomtatott kérdőívet használtunk, amit 148 hallgató töltött ki. Elsősorban középiskolás diákok véleményére voltunk kíváncsiak, akik a minta kb. 80%-át jelentették. A felmérést Vas és Zala megyében folytattuk. A kérdőív segítségével rálátást szerettünk volna kapni, hogy a fiatalok hallottak-e már az önkéntes segítségnyújtásról, és ami a legfontosabb, végezték-e már ezt a tevékenységet, valamint választ szerettünk volna kapni ennek az ellenkezőjéről. A mintában szereplő hallgatóknál több esetben tapasztaltuk, hogy bizonyos kérdésekre nem válaszoltak, vagy azt nem megfelelően töltötték ki, azonban megállapítható, hogy legtöbben felelősségteljesen és becsületesen próbáltak a kérdésekre válaszolni.

A kérdőív első részében a személyek nemét, életkorát, lakóhelyét és iskolázottságát mértük fel. Az általunk összesített kérdőívekből a következő megállapításokat szűrtük le, amelyeket különböző diagramokon szemléltetjük.

A megkérdezett hallgatók 70,27%-a nő, míg a férfiak aránya 29,73% volt. Többségében 16 és 18 év közöttiek voltak a válaszadók.

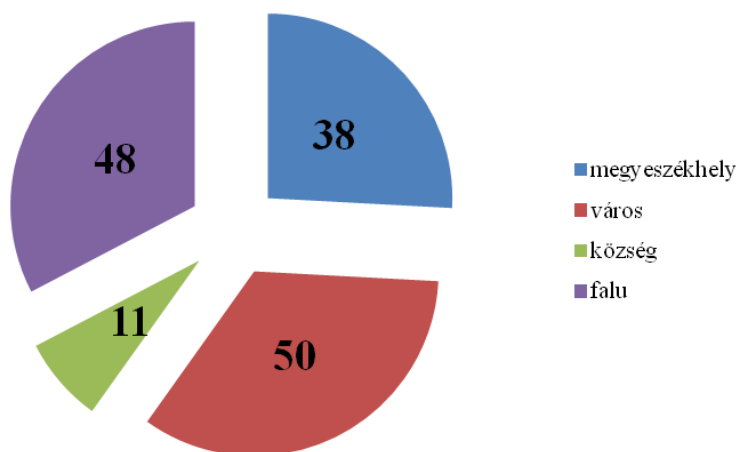

26. ábra. A minta életkor szerinti megoszlása

Forrás: Saját szerkesztés

Megszerzett iskolai végzettséget tekintve a legtöbb hallgatónak a legmagasabb képesítése általános iskolai bizonyítvány, ez 113 főt jelent. A kitöltők között volt szakközépiskolai, gimnáziumi és OKJ képesítéssel rendelkező is.

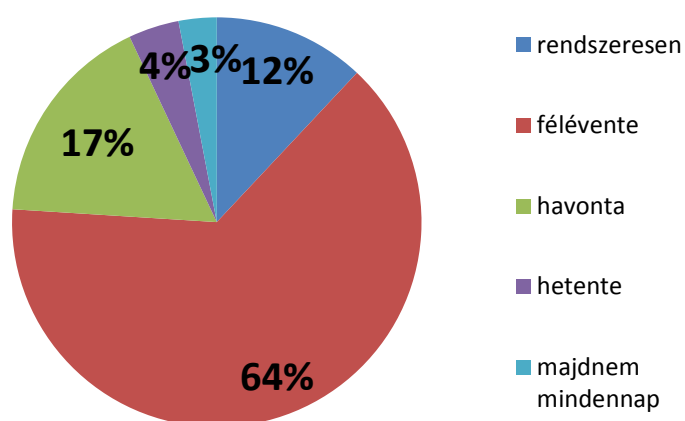
Lakóhely tekintetében a város és a falu volt mérvadó, de sokan származtak megyeszékhelyről, míg a községből származók aránya csekély volt.

27. ábra. Lakóhely szerinti megoszlás

Forrás: Saját szerkesztés

A következő kérdésekben az önkéntességgel kapcsolatos ismereteket akartuk felmérni. Pontosabban azt szeretnénk volna tudni, hogy egyáltalán hallottak-e az önkéntességről, amennyiben igen, akkor honnan. Végeztek-e már ilyen jellegű tevékenységet, illetve ezt milyen gyakran tették.

28. ábra. A tevékenységet végzők gyakoriságának aránya

Forrás: Saját szerkesztés

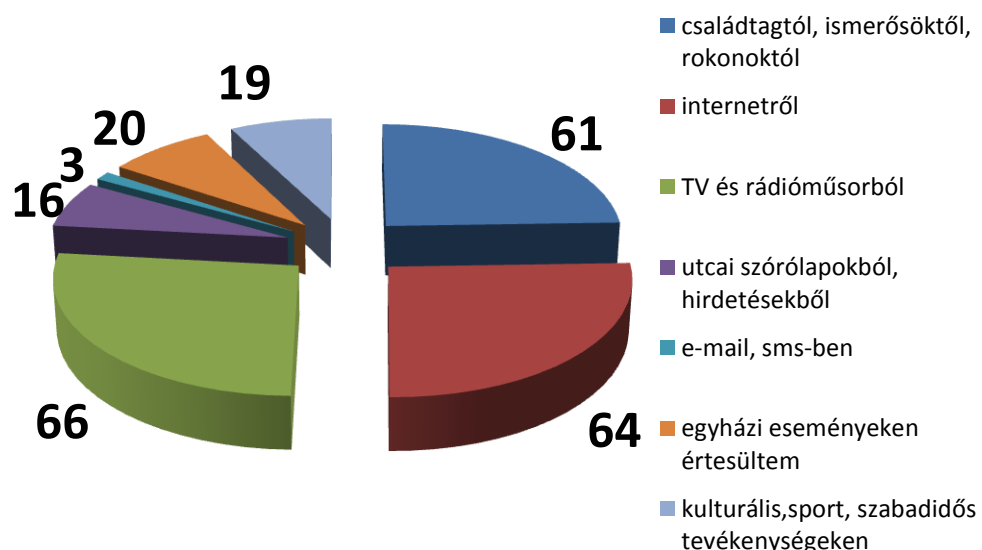
A válaszadók 97%-a hallott az önkéntes tevékenységről, így kijelenthetjük, hogy az emberek tudnak az önkéntes tevékenység folytatásának lehetőségéről. 148 főből 40,5%

még soha életében nem végzett önkéntes tevékenységet. A válaszadók közül a legtöbb legalább félévente végzett. Nem tehető olyan nagyra azoknak az aránya, akik ennél gyakrabban tevékenykedtek volna.

A megkérdezettek többsége óvodai kisegítőként dolgozott, vagy rendezvényszervezésen vett részt. A táboroztatás, állatgondozás és a gyermekvigyázás is népszerű volt. Felkeltette az érdeklődésünket néhány érdekes, és meglepő önkéntesen nyújtott cselekedet is, ami igazán nemes cél elérése érdekében motiválta a résztvevőket. Ilyen például a karácsonyi ajándék készítés beteg gyerekeknek, önismereti előadásokon, drogprevenciós programban való közreműködés, elsősegélynyújtás és a sokak által ismert hulladékgyűjtés, ami a környezetünk tisztán tartása érdekében szükséges. A hulladékgyűjtő program leginkább a falvakban jellemző, ahol a kisebb közösségek összefognak egy-egy faluszépítő mozgalom keretében.

Úgy gondoljuk, hogy az önkéntes tevékenységet nyújtók aránya alacsony, ezért felmerül bennünk az a kérdés, hogy létezik-e a megfelelő információs rendszer, ami kellő tájékoztatást ad. Vajon tudják az emberek, hogy honnan juthatnak hozzá a szükséges információkhoz?

Az önkéntes tevékenységhez szükséges információk a fiatalok számára széles körből meríthető. Kérdésként felvetődik, hogy a fiatalok élnek-e a lehetőséggel.

29. ábra. Információforrások

Forrás: Saját szerkesztés

A diagramból láthatjuk, hogy az emberek legtöbb esetben a közvetlen családtagoktól, televízióból és interneten keresztül értesülnek. Véleményünk szerint az egyház is egyre inkább igyekszik népszerűsíteni és felhívni az emberek figyelmét a közösség összekovácsolása érdekében.

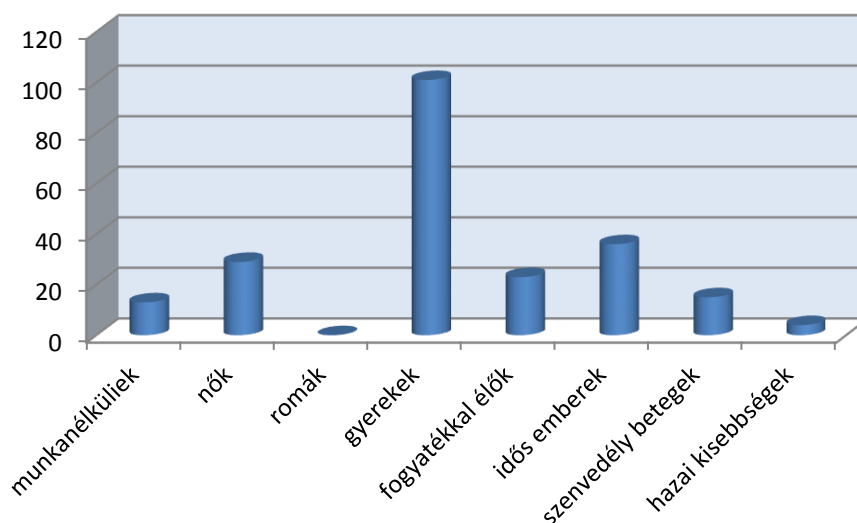
A kérdőívünk alapján a legelkeserítőbb adat az volt, hogy a jelenlegi állapotuk szerint önkéntes programban **79%-uk nem vesz részt**.

Kíváncsiak voltunk, hogyan vélekednek a jövőt illetően. Amennyiben lehetőségük adódik, 77,77%-uk a jövőben szeretne önzetlenül segíteni másokon. A felmérésben azt is vizsgáltuk, hogy milyen önkéntes tevékenységet végeznének a legszívesebben.

Az 5 legszívesebben nyújtott önkéntes feladat a hallgatóság körében a gyermekekkel, ifjúsággal való foglalkozás, az állatgondozás, rendezvényszervezés, sport és rekreáció valamint adminisztráció és irodai munka volt. A választási lehetőségek között szerepelt az adományszervezés, fizikai munka, művészet, kultúra és segítségnyújtás. A legkevésbé preferált tevékenységek között említendő továbbá az informatika, oktatás és a természet-, környezetvédelem.

A kérdőív összesítése során azt tapasztaltuk, hogy a felsőoktatásban lévő hallgatók nagyobb arányban részesítik előnyben a környezet és természetvédelmet.

Nem csak az a fontos, hogy a tanulók milyen tevékenységet szeretnének ellátni, hanem az is, hogy ezt melyik közösségi csoportnak szeretnék örömmel nyújtani.

30. ábra. Támogatást igénylő közösségi csoportok

Forrás: Saját szerkesztés

Kiemelkedő azoknak a száma, akik a gyerekekkel való foglalkozást tartják a legfontosabbnak. A nők és az idősek helyzetének biztosítását is előtérbe helyezik. Nem vetik el a fogyatékkal élők és szenvedélybetegek támogatását sem. Azonban azt a megállapítást is meg kell fogalmaznunk, hogy a hazai kisebbségekre és a romákra az emberek nem szívesen fordítanak figyelmet. Mivel a mintánk csekély számú, így ezzel kapcsolatban nem szeretnénk általánosítani.

A következő kérdéscsoportban azok a kérdések foglalkoztattak minket, hogy az önkéntes tevékenységből milyen pozitív eredmény származhat. Gondolunk itt a tapasztalatokra, új élményekre, új ismeretségi kör kialakítására, emellett a legfontosabb, hogy az önként vállalt feladattal a meghatározott célt sikerült-e megvalósítani. Az sem elhanyagolható, hogy a segítségnyújtás érdekesnek bizonyult illetve jó érzéssel töltötte-e el az önkéntest. A válaszadók többsége pozitívan nyilatkozott. Különböző értékelési fokozatokat különböztettünk meg. Válaszható volt, hogy a végzett tevékenységnek milyen hatása volt, vagy esetleg lehetne, amennyiben végezne ilyen tevékenységet.

Ezek alapján megkülönböztettünk olyan kategóriákat, mint:

- nagyon nagy szerepet játszott,
- fontos szerepet játszott,
- játszott is szerepet meg nem is,
- kis szerepet játszott, vagy
- egyáltalán nem játszott szerepet.

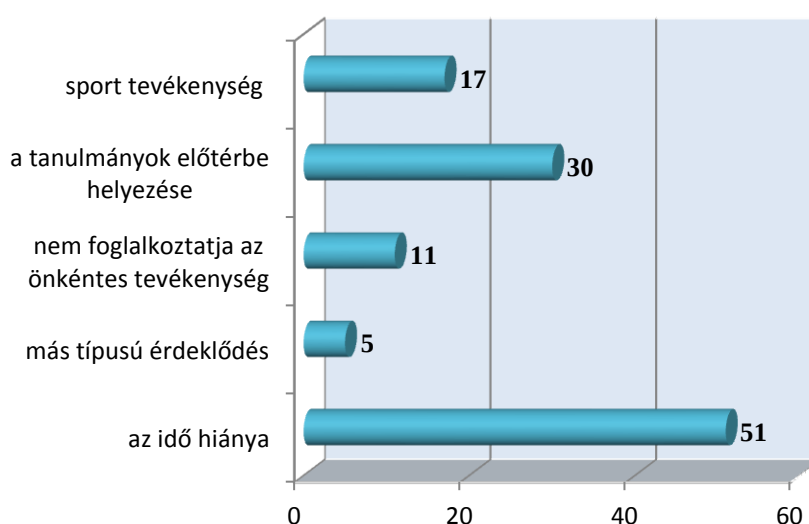
A fiataloknak a legnagyobb szerepet az jelentette, hogy új élményekkel, barátokkal és tudással tudjanak gyarapodni. Fontos szerepet játszott számukra az, hogy érdekes legyen és segítse önmaguk megismerésében, fejlődésében. A kérdéscsoporton belüli kérdések közül, annak a fontosságát, hogy egy meghatározott cél megvalósuljon, a „kis szerepet játszott fokozat” kiemelkedően sok szavazatot kapott a többi kategóriához képest.

Foglalkoztatott minket, hogy mi a személyes álláspontjuk a kérdőív kitöltőknek az önkéntes tevékenységről és hogyan vélekednek erről magyarországi viszonylatban. Sajnos sokan nem vették komolyan és figyelmen kívül hagyták ezeket a kérdéseket. Igyekeztünk egy összetett képet alkotni a különböző véleményekről, amelyekből néhány gondolatot kiemeltünk.

Sokan úgy gondolják, hogy az önkéntesség természetes tevékenység és mindenkinek végeznie kellene. Abban bíznak az emberek, hogy ha önzetlenül segítenek másoknak, az a későbbi életükben még viszonzásra talál. Szerintük a megszerzett tapasztalatok, gyakorlatok által az életben jobban megállják a helyüket és az elsajátított készségek nagyban hozzájárulnak a személyiségük kialakulásához, fejlődéséhez. Rengetegszer említették, hogy kedves és tiszteletreméltó cselekedet.

Véleményük szerint Magyarországon alacsony mértékű az öntevékenység, főleg a nyugati országokhoz képest. Szerencsére növekvő tendenciát mutat, amihez elsősorban a középiskolások számára kötelezően bevezetett 50 óra közösségi szolgálat járul hozzá. Ez a kötelezettség azonban sokak számára nem szimpatikus.

Kérdőívünk zárásaként választ szerettünk volna kapni, hogy mi az oka annak, amiért ilyen kevesen nyújtanak fizetség nélküli, önzetlen cselekedetet.

31. ábra. Indokok, amiért nem végeznek önkéntes tevékenységet

Forrás: Saját szerkesztés

A diagram alapján megállapítható, hogy a legnagyobb esetben az idő hiánya az, ami befolyásolja az önkéntes tevékenység végzését. Ez adódik egyrészt a tanulmányok kitolódása miatt, ami érthető is, hiszen közép-és felsőoktatásban tanulókat kérdeztünk meg, akiknek elsődleges feladata az iskolában való teljesítés. Szomorú az a tény, akiket nem foglalkoztat ez a témakör. Nem elhanyagolható hatást gyakorol az önkéntes tevékenység nyújtására az, hogy az emberek milyen tevékenységek iránt érdeklődnek.

Összességében elmondható, hogy a fiatalok körében az ilyen jellegű tevékenység végzése folyamatos javulást mutat, amire a kérdőív adatai alapján következtethetünk, mivel a megkérdezettek több mint a fele részt vett már ilyen programban. Jelenleg csak a diákok 20%-a közreműködik önkéntes projektekben. Ez alapján az első hipotézist elfogadhatjuk, tehát a fiatalok még mindig töredéke végez ilyen jellegű tevékenységet, de legalább már előrelépés mutatkozik.

A második hipotézisünk szerint a diákokat nem foglalkoztatja az önkéntes tevékenység, mert más érdeklődési körüknek megfelelő tevékenységek felé haladnak. A felmérés alapján ezt az állítást elutasíthatjuk. A 31. ábrán látható, hogy a mintában szereplő fiatalok csekély hányada érvelt a más érdeklődési kör mellett. Megállapítható, hogy egyöntetűen az idő hiánya játszik a legnagyobb szerepet. A fiatalok nagy része a tanulmányokat részesíti előnyben, és ezért nem jut idejük jótékony cselekedetekre. Úgy gondoljuk, hogy nagy szerepet játszik az oktatásban való megfelelés, és az időhiány a tanulmányi elfoglaltságra is visszavezethető. Nem mellékes, hogy az iskolarendszer szervezettsége is mérvadó, a diákok túlságosan le vannak foglaltva. Sok gyermekben a megfelelési kényszer jelen van, ezért ez az önkéntes tevékenység teljesen kiszorul az életükből.

A következő hipotézisben azt fogalmaztuk meg, hogy nehezen jutnak információhoz az önkéntességgel kapcsolatban a fiatalok, ám a mellékelt ábra szerint rengetek lehetőség áll rendelkezésükre, ha nyitottak az alkalmak kihasználására. Lényeges lenne, hogy maguk keressék a lehetőségeket, ne csak ölbe tett kézzel várják az új eshetőségeket. Az interneten a legtöbb befogadó szervezet portálja elérhető, ahol ösztönzik az embereket jótékony, nemes cél megvalósítására. Így a hipotézis első része nem igazolódott be, mivel széles információs forrás áll rendelkezésükre, erre azonban kevés figyelmet szentelnek. Az érdeklődési körüknek szimpatikus tevékenységet folytatnának, ám ennek a megvalósulása egészen az önkéntességre való hajlandóságra vezethető vissza.

7. KVALITATÍV MÓDSZER

A kvalitatív módszerek közül egy mélyinterjú keretében szeretnénk volna információkat gyűjteni az önkéntességről, amelyben segítségünkre a Zalai Falvakért Egyesület volt.

Alapvető információkkal szeretnénk bevezetni a mélyinterjú során megszerzett ismereteket. Először az egyesület alakulásával kapcsolatos főbb tudnivalókról lesz szó.

Forrás: <http://zalaifalvak.hu/index.php>, Letöltés: 2014.11.16.

7.1 Milyen információkat kell tudnunk az egyesületről?

A Zalai Falvakért Egyesület 1990 februárjában jött létre. Zala megye egyik legnagyobb közhasznú egyesülete, amelynek fontos szerepe van a megyei társadalmi élet alakulásában. A mélyinterjú során megtapasztalhattuk, hogy mennyire lényeges ennek az intézménynek a működése. 7 munkatárs közreműködésével valósul meg az intézmény irányítása, ezen kívül 11 fős elnökségből, és 3 fős ellenőrző bizottságból áll, akik társadalmi megbízatásban látják el feladataikat.

2006-ban a Holland Királyság Nagykövetségének támogatásában részesülve sikerült megalapítani az **Önkéntes Központot** Zalaegerszegen. Ezzel az előrelépéssel még inkább népszerűsíteni szeretnék volna az emberek körében az önkéntességet.

Fontos leszögeznünk, hogy az önkéntesség nem egyenlő a társadalmi munkával, a hiányzó munkatársak pótlásával és az ingyen munkával sem.

2007-ben sikerült megalapítani a Nemzeti Civil Alapprogram keretében az **Önkéntes Pontok Hálózatát**, amely az önkormányzatok közreműködésével valósulhatott meg.

A hálózat elsődleges célja megyei szinten megvalósítani a társadalmi kapcsolatok ápolását, az Önkéntes Pontok feladata pedig a kis létszámú településeken élő emberek és a civil szervezet közötti közvetlen kapcsolat biztosítása.

Önkéntes Pont Hálózat szolgáltatásai a következők: folyamatos tájékoztatás az önkéntességről, önkéntesek gyűjtése, fogadó szervezet megfelelő adatbázisának kiépítése, önkéntesek eligazítása és egyéb programok. Ezen szolgáltatások elérése érdekében a helyi önkormányzatokkal való összefogás nélkülözhetetlen volt.

Zala megyében az alábbi helységeken működnek Önkéntes pontok:

- Becsvölgye
- Hévíz
- Letenye
- Lisperzentadorján
- Murakeresztúr
- Nagykanizsa
- Nova
- Pacsa
- Pölöske
- Teskánd
- Zalaapáti
- Zalabér
- Zalalövő
- Zalasántó
- Zalaszentgrót

2010-ben a **TÁMOP 5.5.2 pályázat** segítségével megalakult a **Zala Megyei Önkéntes Centrum**, amelynek a rendeltetése a korábban ellátandó feladatok fejlesztése, valamint a közösségben betöltött szerepének a növelése volt. Népszerűsítő akciók kereteiben még inkább ismertté szerették volna tenni az egyesület által kínált lehetőségeket. Ezen akciók keretében résztvevőknek a szakemberek felkészítést és útmutatást nyújtottak különböző ismeretterjesztő anyagokkal.

A **„Tettek mezeje”** programban 647 önkéntes vett részt, többségében 26-45 év közötti személyek, akik összesen 10.360 óra önkéntes tevékenységet végeztek. Fogadó szervezetek, közintézmények, civil szervezetek jöttek létre. A Zala megyében élőknek pénzben ez 8.288.000 Ft értéket jelentett. Több mint 200 összefogó szervezet részt vett a programban, 60 rendezvény került megrendezésre, mint például:

- felkészítő napok fogadó szervezeteknek
- felkészítő napok önkénteseknek
- orientációs beszélgetések
- múzeumi önkéntes akciók

- önkéntes pont találkozók
- vállalati önkéntes akciók
- önkéntes road show-k
- fórumok
- akciók

Az önkéntes programok a megye 34 településén voltak, amelyeken a résztvevők száma ezer felettire tehető. Az Községi Önkéntes Adatbázisnak köszönhetően különböző csoportok és tehetséges emberek szerepelhettek a programokon.

A legnépszerűbb önkéntes munkák:

- szociális-egészségügyi
- fizikai munka (pl.: portaszolgálat, portalanítás, takarítás, kertészkedés, gereblyézés, stb.)
- környezetvédelem
- irodai munka (pl.: adminisztráció, adatrögzítés, stb.)
- állatvédelem⁶⁶

Mivel az önkéntesek és a befogadó szervezetek együttműködését nem tudták tartósan szabályozni, szükséges volt egy stratégia kiépítése.

2011-ben valósult meg az „**Új pillér- önkéntes stratégia kialakítása**” elfogadása. Ennek keretében az önkénteseket fogadó szervezetek segítséget kaptak ahhoz, hogy meghatározhassák saját önkéntes stratégiájukat, határozott tervezéssel kialakíthassák a hosszú távon is megvalósuló önkéntes programjukat. Az elkészült eljárás alapján három szervezet önkéntes stratégiájának kialakítása valósult meg. Készült segédanyag is a program keretében, amely stratégia alkotás folyamatát és annak lépéseit írja le mindenki számára hozzáférhető módon. A stratégiatervezés legfontosabb feladata a szervezet külső és belső környezetének vizsgálata, a küldetés és a jövőkép megalkotása azzal a céllal, hogy a szervezeti tevékenység és az önkéntes tevékenység összhangja megteremtődjön.

A fogadószervezetek önkéntes menedzsmentjének kiemelt szerepe van az alábbi területeken:

1. *Előzmények*
2. *Toborzása*

⁶⁶ http://www.onkenteszala.hu/files/tettek_mezeje_zarokiadvany.pdf, Letöltés: 2014.11.06.

3. *Szűrés, kiválasztás*
4. *Bevezetés, orientáció, integrálás*
5. *Képzés*
6. *Ellenőrzés, értékelés, visszacsatolás*
7. *Mentorálás, koordinálás*
8. *Motiválás*
9. *Elismerés, köszönetnyilvánítás*
10. *Juttatás, költségtérítés*
11. *Kilépés, eltávozás*
12. *Önkéntes tevékenység dokumentálása*”

A toborozást követően a következő szervezeteket akarták megvalósítani az önkéntes stratégiájukat a fejlődésük érdekében:

- Hevesi Sándor Színház, Zalaegerszeg
Cél: színház üzemeltetésébe a fiatal diákok bevonása, ezáltal szeretnék népszerűsíteni a színházi előadásokat a látogatók körében. Az önkéntesek a vendégek eligazításában és koordinálásában tudják hasznosítani magukat.
- Keresztury Dezső ÁMK Kézművesek Háza, Zalaegerszeg
Cél: elsősorban a hagyományok továbbadásának érdekében szervezett rendezvényeken van szükség az önkéntesekre, ezen kívül népszerűsíteni szeretnék az intézményt a világ hálón is, ennek megvalósításának érdekében is várják a jelentkezőket.
- Városi Kórház Keszthely
Cél: olyan önkéntesek fogadása, akik szívesen foglalkoznak a betegekkel, ezzel segítve az ő közérzetük jobbá tételét. Nem csak a beteggel való törődés említhető, hanem a kórház területének rendben tartása is.
- Zala Megyei Kórház, Zalaegerszeg
Cél: az eddig kiépített önkéntes együttműködés megőrzése, és a jövőben még magasabb szintre emelése, fejlesztése.⁶⁷

⁶⁷ <http://www.onkenteszala.hu/index.php?cid=296>, Letöltés: 2014.11.10, Új pillér”- Önkéntes stratégia kialakítása Összefoglaló anyag

A mélyinterjú során az alábbi lényeges kérdésekre szerettünk volna választ kapni.

7.2 Melyek az egyesület legfőbb tevékenységei?

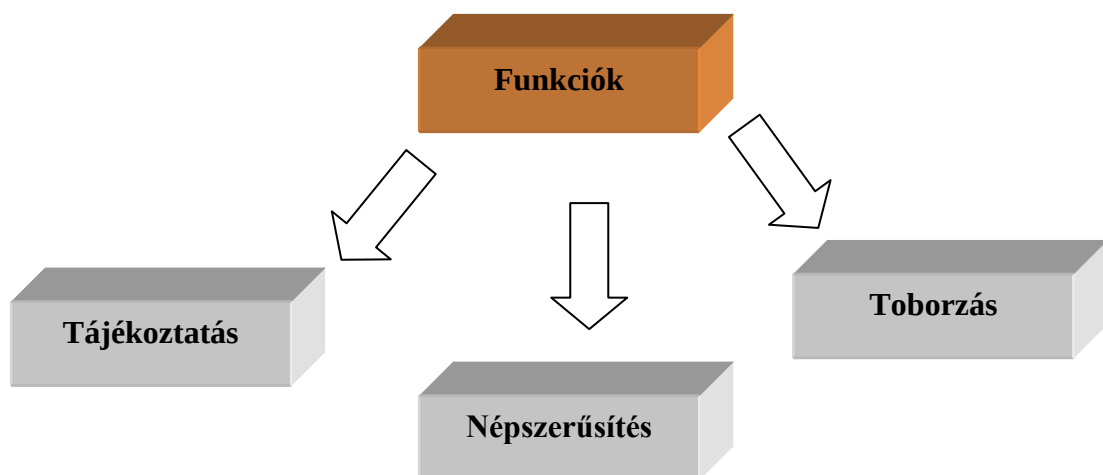
Már az egyesület elnevezéséből is következtetni lehet a legalapvetőbb tevékenységeire. Az első helyen a vidékfejlesztés áll. Az interjú során kiemelték a szociális ellátások szervezését, falugondnoki hálózat kiépítését, civil együttműködési közösség fejlesztését. Az önkéntesség ezekből adódóan egy horizontálisan megvalósuló tevékenység, mivel az előzőekben említett területek mindegyikéhez közvetlenül kapcsolódik.

Konkrét feladatai közé sorolható:

- tájékoztatás
- műhelymunkák
- tanácsadás fogadószervezetek számára
- valamint maguk is foglalkoztatnak önkénteseket.

Tehát a Zalai Falvakért Egyesületnek egyebek mellett egy feladata az önkéntességgel kapcsolatos tevékenység.

Az egyesület önkéntesség tekintetében végzett kiemelt feladatait a következő ábrán szemléltetjük:

32. ábra. Az egyesület önkéntességgel kapcsolatos funkciói

Forrás: Saját szerkesztés

7.3 Hogyan történik egy önkéntes regisztrálása?

Az önkéntes nyilvántartásba vétele regisztrációs lap kitöltésével történik, emellett nem csak az önkéntes regisztrálása szükséges, hanem a befogadó intézmény nyilvántartásba vétele is. Szükséges egy alapnyilvántartás, amit a törvény előír. Nincs közvetlen kapcsolat a befogadó szervezet és az önkéntesek között, ez a rendszer nem úgy működik, mint egy munkaközvetítő cég. Az egyesület csak a lehetőségekről tájékoztatja a regisztrálókat. A továbbiakban személyesen kell eljárniuk a tevékenység végzésének érdekében. Tehát elmondható, hogy az egyesület nem közvetíti ki az embereket a fogadó szervezetekhez. Az interjú során többször elhangzott, hogy a fogadó szervezetek nincsenek kellő mértékben felkészülve egy önkéntes fogadására. Lényeges megállapítás, hogy az önkénteseket nem foglalkoztatják, hanem fogadják a különböző intézmények.

7.4 Milyen hatását látják a bevezetett 50 órás kötelező közösségi szolgálatnak?

Lényegbeli különbség van a közösségi szolgálat és az önkéntes tevékenység között, mivel ezt az ötven órát kötelezően írják elő, így ez már nem nevezhető önkéntes munkának.

A közérdekű önkéntes tevékenységről szóló 2005. évi LXXXVIII. törvény kiegészült abban, hogy a törvény hatálya nem terjed ki „a *nemzeti köznevelésről szóló törvény szerinti közösségi szolgálatra.*”⁶⁸

Elvi lényegét tekintve a közösségi szolgálat az önkéntes feladattal párhuzamba hozható, mivel a társadalmat segítő cselekedet. Természetesen érződik a hatása, eddig is voltak fiatal önkéntesek, de a szolgálat bevezetésével nőtt a számuk. A kötelezettség a fiatalok számára nagyon hasznos, a jövőben ezen fiatalok köréből kerülhetnek ki a jövőendő önkéntesek.

⁶⁸ 2005. évi LXXXVIII. törvény 1. § (2)

7.5 Egyesületüknél milyen jelentősége a vállalati önkéntességnek?

Önkénteseket csak közhasznú tevékenységet végző szervezetek fogadhatnak, a gazdasági társaságok számára nincs ilyen lehetőség.

Egyre több cég gondolja úgy, hogy szükséges ilyen programokban részt venniük. A vállalatok számára is fontos, hogy az ott dolgozó emberek összhangban legyenek egymással. Szükségszerű olyan dolgozói légkör kialakítása, amely kedvezően hat a vállalat teljesítményére, ezen túlmenően nem elhanyagolható az általuk elért társadalmi haszon sem.

A vállalati önkéntesség úgy valósul meg, hogy a társaság felkeresi az egyesületet, az egyesület pedig tájékoztatja a céget az elérhető lehetőségek köréről.

Említésre méltóak azok a programok, amelyeket az interjú során ismerhettük meg.

- Az OTP Bank zalaegerszegi fiókjában dolgozók évente legalább egy alkalommal rendeznek közösség építő programot a Zala megyében működő Magyar Madártani Egyesületnél. A program keretében 10-15 főből álló kollektíva vonul ki, ahol gólyafészkek és madáretetők készítése és hulladékgyűjtés történik.
- A Zalai Falvakért Egyesület is részt vesz ilyen programban, legutóbb a Göcseji múzeumban egy nád ház karbantartását végezték el.
- A zalaegerszegi Kistérségi Társulás tagjai a boncodföldei Autista Védő Otthonában segítettek. Az autisták távollétében kifestették az otthont, nagytakarítást végeztek.

Minél több vállalkozásnak kellene hasonló programokat biztosítani az alkalmazottak számára. Ehhez kardinális tényező, hogy a szervezetek megfelelő felkészültséggel várják a segítséget nyújtó embereket. Tehát az önkéntesek rendelkezésére álljon a tevékenységhez szükséges felszerelés és helyiség, valamint legyen biztosítva a felelős munkaügyi oktatás.

7.6 Az önkéntesek milyen tevékenységekben tudnak részt venni?

Az interjú folyamán a tevékenységek között kiemelésre került a zalaegerszegi kórházban és a színházban is ellátott önkéntesség. Ezekről már korábban is szó esett az „Új pillér” stratégiájának bevezetése során.

A kórház tudatos önkénteseket szeretett volna fogadni, amihez szükséges volt, hogy megvizsgálja mely területeken lehetséges ez. Ilyen önkéntes cselekedet például a kórházban fekvő betegeknek való felolvasás, a betegek eligazítása és a beteggel való kommunikáció, ami biztosítja számukra a mentalitásuk megőrzését. A legfontosabb az emberi kapcsolatok kialakítása.

A színház működésének segítésében is részt tudnak venni önkéntesek. A színház felkereste az egyesületet, hogy milyen tevékenységekben tudna önkénteseket fogadni. A jelentkezők nem munkakört töltenek be, de mégis hasznos mind a színház, mind az önkéntes részéről. Egyrészt barátságos légkört teremt, másrészt az intézmény nyitottságát is elősegíti.

Továbbá felvette a kapcsolatot a nagykapornaki idősök otthonának vezetősége az egyesülettel, az idősök közérzetének javítása érdekében. Önkéntesként egy kézműves foglalkozást tartó személy jelentkezett.

7.7 Az elmúlt években hogyan alakultak az egyesület bevételei és ráfordításai?

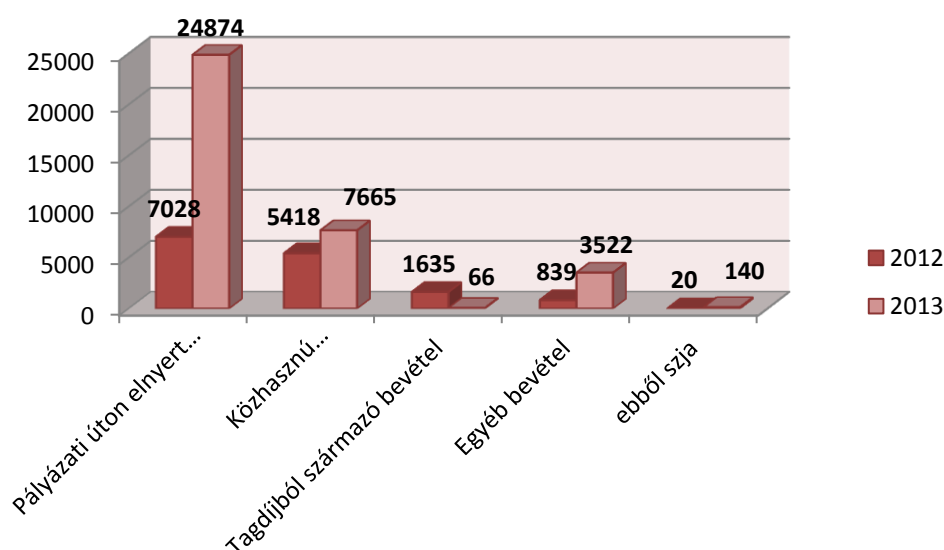
A 2012-es és a 2013-as évre vonatkozó egyszerűsített éves beszámoló alapján a következő megállapításokat szűrtük le. Az egyesület könyveit kettős könyvvitel alapján tartja nyilván.

Alapvetően a társaságnak az alábbiakból adódott bevétele:

- pályázati úton elnyert támogatás
- közhasznú tevékenységből származó bevétel
- tagdíjból származó árbevétel
- egyéb bevétel (szja 1%)

Az egyesület közhasznú tevékenységeinek ráfordításai:

- anyagi jellegű ráfordítások
- személyi jellegű ráfordítások
- értékcsökkenési leírás
- egyéb ráfordítások
- pénzügyi műveletek ráfordításai

33. ábra. Az egyesület bevételeinek alakulása (e Ft)

Forrás: Saját szerkesztés, <http://zalaifalvak.hu/index.php/egyesueletuenkrol/eves-jelentesek>, Letöltés: 2014.11.11.

A tagdíjból származó bevételek csökkentek, azonban a többi bevételi forrásról növekedés mondható el. Kiemelkedően magas volt a 2012-es évhez képest a pályázati úton elnyert bevétel, ami főként az EU strukturális alapjaiból és a Kohéziós Alapból nyújtott támogatásból származik. Ez 2013-ban 22 624 e Ft-ot jelentett, a Központi költségvetési támogatás ehhez képest csak tizede, pontosabban 2 250 e Ft volt. A személyi jövedelemadóból származó 1%-os felajánlás 20 e Ft-ról 140 e Ft-ra emelkedett.

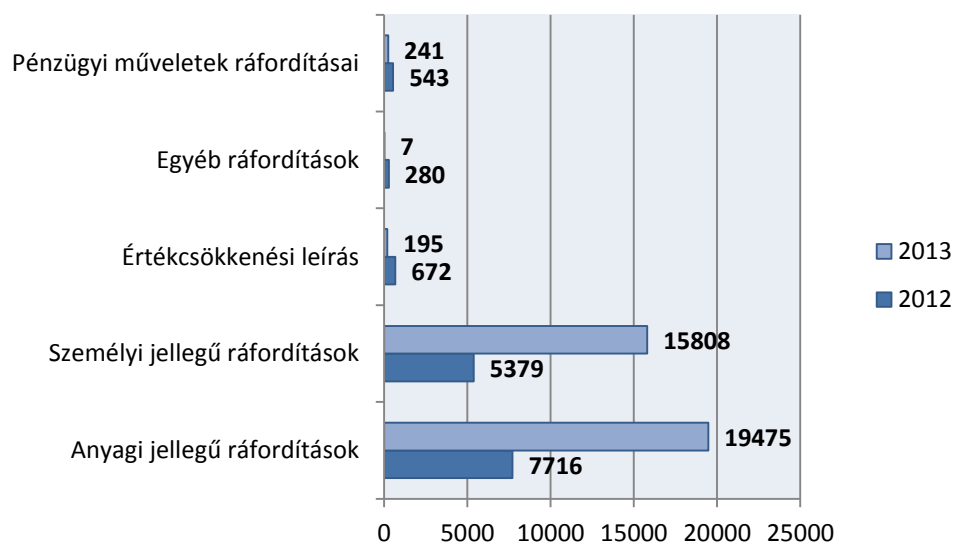
Az interjú során említésre került, hogy a projekt megvalósításához olykor hitelre van szükség. A civil szervezetek csak akkor kaphatnak hitelt, ha „a visszatérítési kötelezettség nem haladja meg a civil szervezet rendelkezésre álló vagyonát.”⁶⁹

⁶⁹ 350/2011. (XII.30) Kormányrendelet, 4§ (4)

Szóba került az is, hogy az egyesület az elmúlt években elsősorban az Európai Unió által kiírt pályázatokat vette igénybe. Hazai források minimális mértékűnek tartható. A pályázatok megírása önállóan történik, nem állnak kapcsolatban pályázatiíró végzettségű személlyel.

Az adomány is fontos bevételi forrásnak is tekinthető. Az egyesület adománygyűjtő leveleket küld ki a vele kapcsolatban álló szervezeteknek. A Megyei Jogú Város Önkormányzata is hozzájárul az egyesület működéséhez. Kedvezményes bérleti díjat állapít meg, és biztosítja számukra az irat anyagok megfelelő elhelyezését.

A következőkben vizsgáljuk meg az egyesület ráfordításait.

34. ábra. Ráfordítások alakulása (e Ft)

Forrás: Saját szerkesztés, <http://zalaifalvak.hu/index.php/egyesuletuenkrol/eves-jelentesek>, Letöltés: 2014.11.11.

Az anyagjellegű ráfordítások két és félszeresére növekedtek. A személyi jellegű ráfordítások majdnem háromszorosa az előző évi adatoknak, amelyhez hozzájárult a bérköltség növekedés, ami 7 782 e Ft-tal emelkedett. A személyi jellegű kifizetések és a bérjárulékok is jelentősen emelkedtek.

A bevételek és a ráfordítások alapján az egyesület közhasznú eredménye 2012-es évben 330 e Ft, míg 2013-as évben 401 e Ft.

Minden évben egy alkalommal kötelező összehívni a közgyűlést, amelyen el kell fogadni a pénzügyi beszámolót és a jövő évi költségvetés tervezetét.

7.8 A válság milyen hatással volt az egyesület működésére?

A gazdasági válság az emberek életére nagy hatással van, ez a mindennapi életüket nagyban befolyásolja. A gazdasági társaságokat is megviseli, ami létszám leépítéshez, elbocsátáshoz is vezet. Ezáltal az embereknek még nehezebb a saját megélhetésüket biztosítani, így az önkéntes cselekedetek még inkább háttérbe szorultak. Kivételt jelent ez alól, aki már korábban is nyújtott önkéntes tevékenységet, és egy személyes élménnyel kötődik ehhez. Ezek az emberek érzelmi töltöttség miatt a jövőben is időt fognak fordítani az önkéntességre. A sok elbocsátás hatására a fogadó szervezetek kapacitása csökkent, így nincs elegendő személy, arra, hogy megfelelően foglalkozzanak az önkéntesekkel.

Érezhető volt az egyesületen is a gazdasági válság hatása, azonban nem ez volt a jelentős az egyesület működésére, hanem a közigazgatás átszerveződése.

A civil törvény megváltozása elsősorban a kisebb egyesületek működését befolyásolta. Mivel a Zalai Falvakért Egyesület szilárd működésű egyesület, a törvényi változások követése nagy problémát nem jelentett. A törvényi változás a beszámolási kötelezettség módosulásában, a határidők betartásában nyilvánult meg. Ezen kívül az új törvény megfelelésének szempontjából szükséges volt az Alapszabály módosítása is.

A dolgozat elején feltételezett hipotézis a gazdasági válsággal kapcsolatban az volt, hogy a válság nagyban befolyásolta az egyesület működést, és ez hatással volt az önkéntes tevékenységre is. Az állítás részben elfogadható. A válság az interjúban elmondottak alapján az egyesületre közvetlenül nem hatott, a változás inkább az önkéntes jelentkezők számának alakulásában mutatkozott meg. A válság hatással volt az önkéntes tevékenységre, de nem az egyesületen keresztül.

A mélyinterjú során megszerzett információk alapján a következő megállapításokat vontuk le. Az egyesület igyekszik számos képzést és rendezvényt tartani, mivel a legfontosabb feladat, hogy a befogadó szervezetek és az önkéntesek közvetlen találkozásához teret biztosítson. Az alapvető hiány ebben mutatkozik meg. A befogadó szervezetek száma lassan, de nő az évek során, azonban elmondható, hogy az egész rendszer fejlesztésre szorul. A szervezeteknek jobb felkészültséggel kellene rendelkezniük az önkéntesek fogadására. A hangsúly a tudatos szervezésben van, ami alatt az érintettek bevonását és a feladatok kiosztását értjük. A modern társadalomban a fiatalok képesek innovatív gondolataikkal javítani a környezetünket, ám egy rosszul felépített program nem gyakorol pozitív hatást az ifjúság aktivitására.

Lényegében a szervezetlenségen és a tudatosság hiányán lenne szükség fejlesztésre. Legfőbb cél, hogy a közösségi életbe minden ember bevonható legyen. Nehéz a szervezetséget megvalósítani szükséges források rendelkezése állása nélkül. Véleményünk szerint, amíg a szervezetség nem erősödik, addig a társadalmi funkciókat nem lehet betölteni. Ezek a problémák egyrészt arra vezethetők vissza, hogy az emberek elvesztették a bizalmukat az intézmények felé. Az emberek a közvetlen környezetükkel sem állnak bizalmi kapcsolatban, így nehezen elvárható, hogy össztársadalmi szinten megvalósuljon.

BEFEJEZÉS

Az önkéntes tevékenység gyakorlásának érdekében kialakult Önkéntes Hálózatok, valamint az ezen belül létrejött Önkéntes Pontok nem megfelelő kiépítettségére utal, hogy az önkéntesek száma továbbra sem számottevő hazánkban. A probléma egészen a kistérségi falvakig visszavezethető. Már itt akadályokba ütközik az önkéntesség. A közösségi szolgálat folyamatosan csökken a folyamatos elvándorlások és a halálozások miatt.

A dolgozat elkészítésének köszönhetően a mélyinterjú és a kérdőíves megkérdezés által látóköriünk szélesedett a választott témával kapcsolatban.

A nonprofit szektor két alapkövének nevezhetjük a benne működő szervezeteket és a szervezetek által foglalkoztatott embereket. A szervezetek szempontjából a leglényegesebb a szervezetség és a tudatosság, amit a mélyinterjú is igazolt, hogy ezen szervezetek működési rendszerének fejlesztésére kell helyezni a hangsúlyt. Az önkéntesek létszámának növelése érdekében folytatott törekvések már ott komplikációkba ütköznek, hogy a fogadó szervezetek nincsenek kellően felkészülve az önkéntesek fogadására, nincs rendelkezésre álló kapacitás az önkéntesek eligazítására. Fontos a szervezetség kialakítása, a feladatok ésszerű kiosztása. Újra ki kell emelnünk az emberek bizalmatlanságát is. Amíg az emberek nem tudnak bízni az őket körülvevő szervezetekben, addig nem beszélhetünk egy jól működő rendszer megvalósulásáról. Ami ennél is fontosabb, hogy az emberek nem csak a szervezetekben nem bíznak, hanem egymásban sem. Embertársainkért felelősséggel tartozunk, de sajnos a társadalom egy meghatározott részét csak az önös érdekek vezérlik. Az emberek megfélekeztek az önzetlenül nyújtott jó cselekvésekről. Az önkéntességnek egyre nagyobb szerepet kellene

tulajdonítani, mivel hozzájárul az ember szocializációjához, és egy megfelelő társadalom kialakulásához. Az önkéntes tevékenység végzése által nyitottabbá válhatnak az emberek, különböző generációk kapcsolatba kerülhetnek egymással.

Kutatásaink alapján nem talákoztunk olyan észrevétellel, ami arra utalna, hogy az önkéntességnek hátrányai lehetnének. Az önkéntességet bármilyen oldalról megközelítve csak pozitív hatásokat tapasztaltunk. Érdekes már fiatal korban elkezdni a személyiség kialakítását, hogy később a fiatalok önkéntes tevékenységükkel a társadalom fejlődését elősegítsék. A cél az, hogy az emberek számára az önkéntesség természetes legyen. Az önkéntesség által a fiatalok tapasztalatokkal, élményekkel gyarapodhatnak, segíti önmaguk megismerését. Jó alkalom, hogy a fiatalokat bevonja a való életbe, ezzel mozgásteret adva nekik, hogy kipróbálják magukat az őket körülvevő környezetben. A későbbiekben hozzájárul az életcéljaik kialakításához, eligazítást ad a munka világához. A fiatalok munkavállalása előtt az önkéntesség remek alkalom a munkatapasztalat szerzésre, hiszen a gyakorlatban is kipróbálhatják magukat.

Elmondhatjuk, hogy az önkéntesség megvalósulásához néhány terület fejlesztésre szorul, de vannak olyan intézmények, társadalmi csoportok, amelyek előremozdításához jelentősen hozzájárul. Véleményünk szerint a fejlesztést az iskolarendszeren keresztül lehetne kezdeményezni, az önkéntesség oktatásba emelésével. Ehhez szükséges a pedagógusok megfelelő szintű továbbképzése, annak érdekében, hogy az önkéntességgel kapcsolatos fogalmakat megismertessék a tanulókkal, és ezáltal a diákokat érdekelté tegyék önkéntes programokban való részvételben. A kérdőív alapján a diákok többsége az időhiányra hivatkozva nem vesz részt önkéntes tevékenységben, de emiatt nem hagyhatják figyelmen kívül ennek fontosságát, hiszen mindenkinek arra van ideje, amire szeretné. Bármilyen kevés idő alatt nyújtott tevékenység is hasznos lehet.

Az önkéntességnek meghatározó szerepe van a munka világában is. A vállalati önkéntesség keretében rendezett programokon keresztül lehetőség nyílik a munkatársak egymás közel kerüléséhez, és elősegíti egy jó munkahelyi légkör kialakulását. A jótékony tevékenység során fontos, hogy olyan összhang alakuljon ki, amely javítja a dolgozók teljesítőképességét, ami hatással van a vállalat teljesítményére is. Az önkéntesség lehetőséget adhat arra, hogy a dolgozók tökéletesítsék tudásukat, ezáltal jobb álláslehetőségekhez juthassanak, valamint a munkanélkülieknek elősegítheti a munkaerőpiacon való elhelyezkedést. Az önkéntes tevékenység megbecsült és mások által elismert, ami mindenképpen hozzájárul az egyén pozitív megítéléséhez. Mindezek nagyon fontosak a gazdasági válság időszakában, hogy a kialakult problémák megoldásra

találjanak. A Nemzeti Önkéntes Stratégia tervében fektettek le olyan küldetéseket, amelyek iránymutatást adhatnak a társadalmi helyzet javításához, mind gazdasági, mind szociális téren.

A mai világban központi szerepet tölt be a pénz, az emberi értékek háttérbe szorultak, ami által az egyének személyisége és gondolkodás módja megváltozott. A megoldást abban látjuk, hogy előtérbe kell helyezni az empátiát és a szolidaritást, ami akár az önkéntességen keresztül valósulhat meg, és ezáltal egy olyan társadalmi légkör alakulhat ki, ahol ismét szerepet kap a bizalom és az emberi értékek megbecsülése.

Reméljük, hogy a dolgozatunk olvasása során Ön is elgondolkozott az önkéntesség fontosságáról. Minket már az is bizakodással töltene el, ha sikerül egy gondolatmenetet elindítanunk az önkéntes tevékenységről. Bízunk benne, hogy a következő lépcsőfok pedig maga a cselekvés lesz. Mindennek a kiindulópontja a tevékenység végrehajtásához szükséges döntés meghozatala. Tisztában vagyunk vele, hogy esetenként a döntést nehezebb meghozni és a szükséges időt rááldozni, mint magát a jótékony tevékenységet megvalósítani. A legjobb az, ha már a fiatalok körében sikerül ezt a gondolatmenetet elindítani, mert a mai társadalom fiataljaiból válnak ki a jövő önkéntesei.

*„Most eredj és élj, mert a világ a tiéd.”
(Hamvas Béla)*

IRODALOMJEGYZÉK

- Dr. Agócs Gergely, Belánszky-Demkó Zsolt, Dr. Farkas Vajk, Dr. Gömöri Ágnes, Dr. Kardkovács Kolos, Dr. Kirchner Hajnalka, Dr. Latorcai Csaba, Dr. Rétvári Bence, Szablics Bálint, Dr. Ványai László Levente [2012]: Civil Szervezetek Kézikönyve, Emberi Erőforrások Minisztériuma, ISBN 9789630852432
- Bíró Endre [2002]: Nonprofit szektor analízis, EMLA Egyesület, ISBN 9632041151
- Gottgeisl Rita- Láng Noémi [2010/6]: Nonprofit szervezetek működése, számvitele és adózása, Vezinfó Kiadó és Tanácsadó Kft
- Kuti Éva [1998]: Hívjuk talán nonprofitnak..., ISBN 9638139 02 1

Felhasznált törvények, kormányrendeletek:

- 2000.évi C. törvény
- 224/2000. (XII:19.) Kormányrendelet
- 2005. évi LXXXVIII. törvény
- 2011.évi CLXXV. törvény
- 350/2011. (XII.30) Kormányrendelet
- 1068/2012. (III:20.) Kormány határozat

Online források

- http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpg005a.html, Letöltés: 2014.10.17.
- http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpg004.html, Letöltés: 2014.10.17.
- http://hungarian.hungary.usembassy.gov/state_dept_reports_hu.html, Letöltés: 2014. 10.18.

- http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpg004.html, Letöltés: 2014. 10.19.
- http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpg003.html Letöltés: 2014.10.20.
- <http://www.munkajog.hu/rovatok/napi-hr/az-onkentesseg-mint-lehetseges-szervezeti-eroforras>, Letöltés: 2014.10.25.
- http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/nonprofit/nonprofit_humanero12.pdf, Letöltés:2014. 11.03.
- http://www.bmoc.hu/sites/default/files/jogihatter/jogokeskotelezettsegekonkentese_knek.pdf, Letöltés: 2014. 11.06.
- http://www.onkenteszala.hu/files/tettek_mezeje_zarokiadvany.pdf, Letöltés: 2014.11.06.
- <http://statinfo.ksh.hu/Stainfo/haDetails.jsp?query=kshquery&lang=hu>, Letöltés: 2014.11.07.
- <http://www.onkenteszala.hu/index.php?cid=296>, Letöltés: 2014.11.10, Új pillér”-Önkéntes stratégia kialakítása Összefoglaló anyag
- <http://zalaifalvak.hu/index.php/egyesuletuenkrol/eves-jelentesek>, Letöltés: 2014.11.11.
- http://www.nonprofitkutatas.hu/letoltendo/nonprofit_szektor_fogalma.pdf, 2014. 11.12.
- <http://onkentes.hu/cikkek/az-onkentesseg-kiemelt-szerepet-kap-2011-ben>, Letöltés:2014.11.13.
- http://ec.europa.eu/news/employment/110106_hu.htm, Letöltés: 2014.11.13.
- http://www.civilhazveszprem.hu/down/onk_doku/onkentesseg_eu_eve.pdf, Letöltés:2014.11.13
- <http://nonprofit.hu/content/civil-alapok>, Letöltés: 2014.11.15
- <http://zalaifalvak.hu/index.php>, Letöltés: 2014.11.16.

MELLÉKLETEK

1. szerű melléklet: kérdőív

Tisztelt Kérdőív kitöltő!

Harmadéves hallgatóiként „**A nonprofit szervezetek jelentősége – Fiatalok, önkéntességre fel!**” címmel készítjük dolgozatunkat. Rengeteg segítséget jelentene, ha a kérdőív kitöltésével segítené a kutatásainkat.

Előre is köszönjük a segítségét!

Kérjük válaszait aláhúzással jelölje!

1. Az Ön neme
 - ☐ nő
 - ☐ férfi

2. Az Ön életkora:

3. Az Ön legmagasabb iskolai végzettsége
 - ☐ általános iskola
 - ☐ szakiskola
 - ☐ szakközépiskola
 - ☐ gimnázium
 - ☐ technikum
 - ☐ Okj-s középfokú szakképzetség
 - ☐ Okj-s felsőfokú szakképzetség
 - ☐ főiskola
 - ☐ egyetem
4. Lakóhelye
 - ☐ megyeszékhely
 - ☐ város
 - ☐ község
 - ☐ falu
5. Hallott Ön már az önkéntességről?
 - ☐ igen
 - ☐ nem
6. Honnan értesült Ön az önkéntességről?
 - ☐ családtagoktól, ismerősöktől, rokonoktól
 - ☐ internetről
 - ☐ TV és rádióműsorból
 - ☐ utcai szórólapokról, hirdetésekből
 - ☐ e-mail, sms-ben
 - ☐ egyházi eseményeken értesültem
 - ☐ kulturális, sport, szabadidős rendezvényeken halottam róluk

7. Végzett már Ön önkéntes tevékenységet? Ha igen akkor milyen tevékenységet?
- ☐ igen,
 - ☐ nem
8. Amennyiben nyújtott önkéntes segítséget, milyen gyakran végzett önkéntes tevékenységet?
- ☐ rendszeresen
 - ☐ félévente
 - ☐ havonta
 - ☐ hetente
 - ☐ majdnem mindennap
9. Hányadik életévében végzett először önkéntes munkát?
10. A jövőben is fog önkéntes tevékenységet végezni, illetve ha nem végzett érez-e késztetést ilyen jellegű tevékenységre?
- ☐ igen
 - ☐ nem
11. Milyen önkéntes cselekedetet végezne a legszívesebben?
- ☐ adminisztráció, irodai munka
 - ☐ adományszervezés
 - ☐ állatvédelem
 - ☐ fizikai munka
 - ☐ gyermekek, ifjúság
 - ☐ informatika
 - ☐ oktatás
 - ☐ művészet, kultúra
 - ☐ kézműves tevékenység
 - ☐ rendezvényszervezés
 - ☐ segítségnyújtás
 - ☐ sport és rekreáció
 - ☐ természet-, környezetvédelem
12. Ön melyik közösségi csoportokat támogatna örömmel?
- ☐ munkanélküliek
 - ☐ nők
 - ☐ romák
 - ☐ gyerekek
 - ☐ fogyatékkal élők
 - ☐ idősek
 - ☐ szenvedély betegek
 - ☐ kisebbségek
13. Jelenleg Ön részt vesz valamilyen Önkéntes programban, ha igen akkor milyen tevékenységet végez?
- ☐ igen
 - ☐ nem

Kérjük a következő kérdéseknél a megfelelő számot bekarikázni!

5- nagyon nagy szerepet játszott, 4- fontos szerepet játszott, 3- játszott is szerepet meg nem is, 2- kis szerepet játszott, 1- egyáltalán nem játszott szerepet

14. Az önkéntes tevékenykedésből származó jó érzés fontossága.

1 2 3 4 5

15. A tevékenység végzése által elért célt szerepének a fontossága.

1 2 3 4 5

16. Az önkéntesség során megszerzett barátok, élmények tudás fontossága.

1 2 3 4 5

17. Az önkéntes tevékenység egy kiváló tapasztalatszerzésnek minősül, ami segít önmagunk megismerésében?

1 2 3 4 5

18. A tevékenység végzése során érdekesnek találta a munkát?

1 2 3 4 5

19. Kérem, írja le saját szavaival Ön mit gondol az önkéntes tevékenységről?

.....

.....

.....

20. Mit gondol Magyarországon milyen mértékű az önkéntes tevékenység?

.....

.....

.....

21. Miért nem végzett Ön önkéntes tevékenységet?

- az idő hiánya
- más érdeklődési kör
- nem foglalkoztatja az önkéntes tevékenység
- tanulmányok miatt
- sport tevékenység miatt
- egyéb.....